

**Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării**

Raport lunar privind evoluția social-economică a Republicii Moldova

CONFORM DATELOR DISPONIBILE LA 30.06.2023

Chișinău 2023

Cuprins

Sumar executiv	2
1. Sectorul real	5
1.1. Produsul Intern Brut	5
1.2. Industria	7
1.3. Agricultură	10
1.4. Transport	11
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii	12
1.6. Investiții în active imobilizate	14
2. Sectorul monetar	16
2.1. Inflația	16
2.2. Cursul de schimb și piața valutară	18
2.3. Indicatorii monetari	20
3. Finanțe publice	22
3.1. Bugetul public național	22
3.2. Datoria de stat administrată de Guvern	24
4. Sectorul extern	25
4.1. Balanța de plăți externe	25
4.2. Comerțul internațional cu mărfuri	30
5. Sectorul social	38
5.1. Piața muncii	38
5.2. Remunerarea muncii	40
5.3. Veniturile și cheltuielile populației	41

Sumar executiv

Produsul intern brut (PIB) s-a diminuat cu 2,4% în trimestrul I 2023. Consecințele crizelor multiple care au influențat economia în anul precedent menține în descreștere activitatea economică. Printre cele mai afectate sectoare se evidențiază industria prelucrătoare, valoarea adăugată brută a căruia s-a diminuat cu 14%, sectorul energetic (-37%), industria extractivă (-11%), comerț intern (-6,2%), construcții (-16%). Totuși, sunt sectoare care au fost în creștere: servicii de cazare și alimentație publică (+14%), informații și comunicații (+8%), sector imobiliar (+8%). Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte de impactul negativ generat de consum, care s-a diminuat cu 1,9%, de investiții (-0,4%) și de exportul net.

Criza energetică, războiul din țara vecină, creșterea prețurilor sunt factorii de bază ce continuă să afecteze sectorul industrial. În lunile ianuarie-aprilie 2023 sectorul industrial a descrescut cu 6,2% față de aceeași perioadă din anul 2022. Industria prelucrătoare este ramura cea mai afectată de conflictul din regiune, descreșterea căreia (-7,4%) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului industrial. De asemenea, sectorul energetic este în declin (-1,9%), fiind puternic afectat de creșterea prețurilor la resursele energetice. Este negativ și rezultatul industriei extractive (-18,4%), care este influențat de descreșterea cererii pentru serviciile de construcții.

Volumul producției agricole a scăzut. Producția globală agricolă în toate categoriile de gospodării în trimestrul I 2023 a constituit 2,0 mild. lei și a fost inferioară celei obținute în trimestrul I 2022 cu 5,2% (în prețuri comparabile). Micșorarea producției agricole a fost determinată de scăderea producției în sectorul zootehnic cu 4,9%, care ocupă în trimestrul I o cotă de 99% în volumul total al producției agricole. Involuțiile din sectorul zootehnic sunt cauzate de micșorarea continuă a efectivului de animale.

Cererea pentru serviciile de transport rămâne în creștere. În trimestrul I 2023 venitul din vânzări în acest sector s-a majorat cu 45% în termeni nominali și cu 16% în termeni reali, inclusiv în luna martie - cu 19,3%. Factorul principal care influențează pozitiv sectorul transporturilor este creșterea cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.

Diminuarea cererii de consum a populației și temperarea activității economice au redus veniturile din vânzări în comerțul intern. În contextul crizelor actuale, veniturile din vânzări în comerțul de bunuri cu amănuntul s-au diminuat cu 3% în ianuarie-aprilie 2023, iar în comerțul de bunuri cu ridicata - cu 29%. Pe de altă parte, în sectorul de prestare a serviciilor populației se atestă creștere cu 14%, fiind impulsionată de cererea pentru activitățile de recreare, de agrement și activități de cazare și alimentație publică. Serviciile prestate întreprinderilor se mențin în scădere (-6,4%).

Crizele actuale mențin investițiile pe o traiectorie descendentă. Volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 7,2%, însumând circa 5,1 mild. lei. Micșorarea investițiilor străine (-21,7%), a investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (-36,4%), precum și investițiilor proprii ale agenților economici (-10,9%) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile finanțate din bugetul public național, după diminuarea considerabilă din anul 2022, au înregistrat o creștere cu 8,8%, fiind direcționate preponderent în infrastructura publică. Au fost în creștere și investițiile finanțate din împrumuturi interne (+22,5%).

Rata inflației se temperează, dar se menține la nivel ridicat. Rata inflației anuală (mai 2023 față de mai 2022) constituie 16,3%. Descreșterea cererii interne ca rezultat al politicii monetare

restrictive este factorul principal cu efect dezinflaționist. Totodată, diminuarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a apreciat față de dolarul american și Euro. În ianuarie-mai 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 7,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 17,79 lei la 31.05.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 6,3%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii mai 2023 a atins un record istoric 4868,3 mil. dolari (asigurând 5,8 luni de import), majorându-se cu 8,8% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 37% - față de situația la sfârșitul lunii mai 2022.

Se atestă primele semnale ale impactului relaxării politicii monetare. În contextul diminuării ratelor dobânzilor, a crescut cererea la credite: în primele 5 luni creditele noi acordate s-au majorat cu 1,9% față de perioada respectivă a anului 2022. Concomitent, ratele relativ înalte au condiționat creșterea depozitelor noi atrase de 1,7 ori. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul lunii mai 2023 circa 134,8 mild. lei și s-a majorat cu 19,3% față de aceeași dată a anului 2022 și cu 7% de la începutul anului curent.

Veniturile bugetare se mențin în creștere. În ianuarie-mai 2023 la Bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de circa 38,9 mild. lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 15,8% comparativ cu perioada similară a anului 2022. Majorarea veniturilor a fost determinată în mare parte de creșterea încasărilor din impozite și taxe la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova și la mărfurile importate, creșterii veniturilor salariale, granturilor primite de la organizațiile internaționale, rezultatelor pozitive a agenților economici etc. Totodată, au fost realizate cu 22,4% mai multe cheltuieli, valoarea acestora însumând circa 45,1 mild. lei. Cea mai semnificativă contribuție la evoluția cheltuielilor totale au avut-o cheltuielile pentru protecția socială. Cumulativ în 5 luni 2023 deficitul bugetar a atins nivelul de circa -6,2 mild. lei și a fost în creștere de 1,9 ori comparativ cu ianuarie-mai 2022 (-3,3 mild. lei).

Datoria de stat administrată de Guvern este într-o continuă ascensiune. La situația din 31 mai 2023 soldul datoriei de stat a atins nivelul de 97,5 mild. lei și a fost în creștere cu 23,1% față de aceeași situație a anului precedent. Datoria de stat internă însumează circa 36,5 mild. lei, în creștere cu 14,2% și datoria de stat externă – 3,4 mild. dolari SUA (61 mild. lei), care a sporit cu 38,4% (cu 29,1% - în monedă națională). Conflictul armat din regiune, efectele creșterii prețurilor externe mențin în creștere nivelul de îndatorare a țării.

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a îmbunătățit. Prețurile internaționale înalte la resursele energetice și produsele alimentare, creșterea remiterilor primite din străinătate cu 11,1% și a transferurilor legate de cooperarea internațională de 1,6 ori au condus la diminuarea cu 4,4% a deficitului contului curent al balanței de plăți în trimestrul I 2023, constituind 16,1% în raport cu PIB. Concomitent, intrările de investiții străine directe au însumat 143,5 mil. dolari, fiind în scădere cu 28,4%.

În luna aprilie se înregistrează diminuare atât a exporturilor (-20%), cât și a importurilor (-10,4%). În primele 4 luni ale anului 2023 exporturile au constituit 1389,0 mil. dolari SUA, înregistrând o scădere de 4,8%. Factorii care au provocat creșterea semnificativă a exporturilor

moldovenești în anul 2022 (producția agricolă înaltă obținută în anul 2021 și prețurile mondiale avantajoase la aceste produse, războiul din Ucraina care a determinat direcționarea unui flux important de mărfuri prin Moldova, în special produse petroliere, seceta din vara anului 2022 etc), tot ei acum generează scăderea accelerată a exporturilor. Cererea internă și prețurile înalte la resursele energetice, condițiile climaterice nefavorabile din anul 2022 au condus la majorarea valorii importurilor cu 6,7%, însumând 2997,5 mil. dolari. Volumul importurilor a depășit de circa 2,2 ori volumul exporturilor și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 46,3%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 19,1%.

Exporturile de *mărfuri autohtone*, cu o pondere de 67,9% din total exporturi, au fost în scădere cu 18,2%, iar *reexporturile de mărfuri străine* s-au majorat cu 45,7%.

Câștigul salarial mediu lunar brut s-a diminuat în termeni reali. În trimestrul I 2023 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 11 486 lei și s-a majorat cu 20,1% în termeni nominali față de trimestrul I 2022. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 3,9%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 568 Euro sau 609 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 9 783 lei, în creștere cu 19,4% în termeni nominali. În termeni reali a scăzut cu 4,4%. În sectorul real al economiei câștigul salarial a constituit 12 087 lei și s-a majorat cu 20,2% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 3,8%.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.07.2023 a constituit 3664,93 lei și s-a majorat cu 17% (în termeni nominali) față de aceeași dată a anului 2022.

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul I 2023 a fost de 50,8 mii persoane și s-a majorat de circa 2 ori comparativ cu trimestrul I 2022 (25,7 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul I 2023 a constituit 5,5%, fiind mai înaltă cu 2,5 p.p. față de trimestrul I 2022 (3,0%).

Numărul **șomerilor înregistrați** la oficiile forței de muncă în ianuarie-mai 2023 a constituit circa 12,4 mii persoane și a fost în creștere cu 9,2% față de perioada similară a anului 2022.

Veniturile populației au crescut preponderent din contul prestațiilor sociale. Veniturile disponibile lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4 253 lei, în creștere față de anul 2021 cu 21,2% în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 5,9%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 3 712 lei, cu 22,1% mai mult în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 5,1%. Populația cheltuie aproape jumătate din veniturile sale pentru procurarea produselor alimentare.

Minimul de existență în anul 2022 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2628,4 lei, în creștere față de anul 2021 cu 22% (în termeni nominali), iar în termeni reali – o diminuare de 5,2%.

1. Sectorul real

1.1. Produsul Intern Brut

Crizele anului precedent 2022 – seceta, creșterea accelerată a prețurilor, războiul din țara vecină – continuă să influențeze evoluția economiei naționale. Astfel, Produsul intern brut (PIB), cel mai important indicator macroeconomic care indică starea actuală a economiei, se menține în descreștere, diminuându-se cu 2,4% în trimestrul I al anului curent.

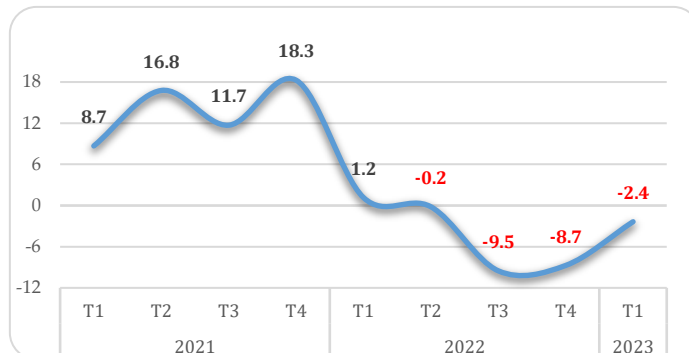
Fiind puternic influențat de majorarea costurilor de producție în contextul scumpirii materiilor prime și a resurselor energetice și de perturbarea/blocarea lanțurilor de aprovizionare, **sectorul industrial rămâne în descreștere în perioada analizată și a sustras 2,7 p.p. din evoluția PIB.** Cea mai negativă contribuție asupra PIB a fost generată de sectorul energetic (-1,4 p.p.), VAB a căruia s-a diminuat cu 37%. Puternic a influențat și industria prelucrătoare (-1,3 p.p.), care s-a diminuat cu 14,2%. Totodată, industria extractivă s-a diminuat cu 10,6%, generând un impact nul asupra PIB, la fel ca și subramura de distribuție a apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, care s-a majorat cu 6,4%.

În condițiile actuale, cererea de consum de bunuri din partea populației se menține în descreștere, fapt ce a **diminuat VAB în comerț intern cu ridicata și cu amănuntul cu 6,2% și a exercitat o contribuție de -1,1 p.p. la evoluția PIB.**

Incertitudinea majoră în contextul conflictului armat din țara vecină, menținerea prețurilor înalte la materialele de construcții și limitările bugetare au condus la **micșorarea cererii pentru serviciile de construcții.** În rezultat, VAB creată de activitatea de construcții s-a diminuat cu 16,3% și a sustras 1 p.p. din evoluția PIB.

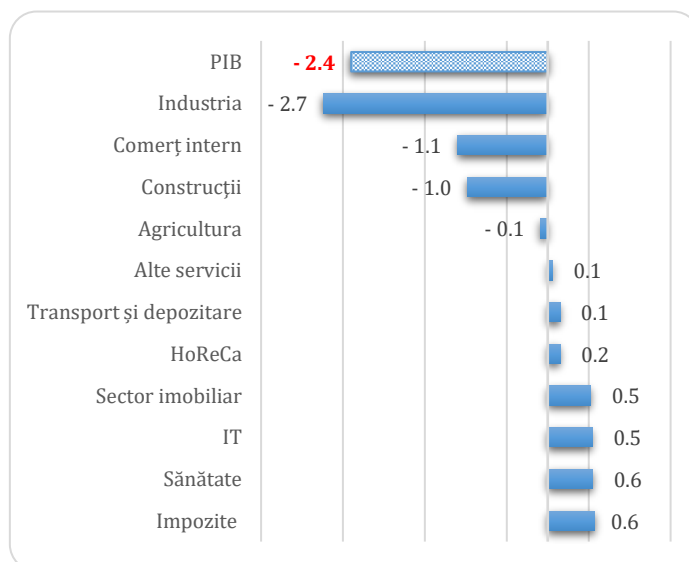
Sectorul agricol s-a diminuat cu 4% în trimestrul I, însă ponderea în PIB a fost nesemnificativă (1,8%), fapt ce a determinat un impact de -0,1 p.p. asupra PIB. A scăzut atât producția vegetală, cât și animalieră, însă impactul major asupra evoluției totale a fost produs de sectorul zootehnic, care în primul trimestru ocupă o cotă de 99% în producția agricolă.

Figura 1.1. Evoluția trimestrială a Produsului intern brut în anii 2021-2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.2. Contribuția principalelor sectoare la evoluția PIB în trimestrul I 2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.3. Evoluția trimestrială a Produsului intern brut pe utilizări și contribuția componentelor în anii 2021-2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Totuși, unele activități economice au fost în creștere și au avut impact pozitiv asupra PIB în trimestrul I 2023, printre care se evidențiază: în sectorul de prestare a serviciilor în domeniul *sănătate și asistență socială* (creștere cu 9,6% și 0,6 p.p. contribuție), *sectorul IT* (+7,6%, 0,5 p.p. contribuție), *sectorul imobiliar* (+8,1%, 0,5 p.p. contribuție), *HoReCa* (+14,2%, 0,2 p.p. contribuție), *servicii de transport și depozitare* (+2,9%, 0,1 p.p. contribuție). Aceste evoluții reflectă unele semnale de îmbunătățire a situației macroeconomice, întrucât nivelul cel mai inferior al recesiunii economice a fost depășit.

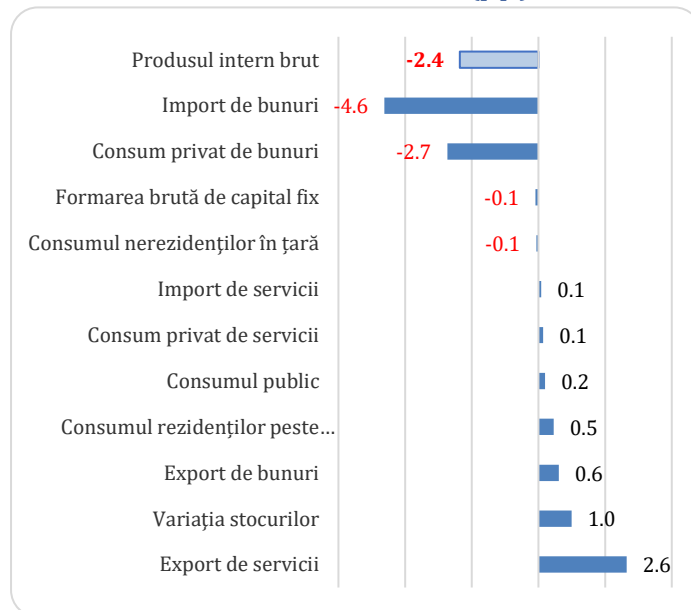
Pe partea cererii, descreșterea PIB a fost cauzată de exportul net și reducerea consumului.

Exportul net a contribuit negativ la evoluția PIB și a sustras 1,3 p.p. din creștere. În trimestrul I 2023 exporturile au crescut cu 7,5%: exportul de bunuri cu 2,1%, iar de servicii – cu 18,7%. Totodată, importurile s-au majorat cu 6,6%, influențate de importurile de bunuri (+7,8%), în timp ce importurile de servicii s-au diminuat (-0,9%).

Diminuarea cererii de consum a contribuit cu -2 p.p. la dinamica PIB, fiind explicată în mare măsură de reducerea consumului privat (-2,6%). Factorii de bază care au diminuat consumul sunt aceiași: creșterea galopantă a prețurilor, erodarea veniturilor disponibile ale populației și înrăutățirea condițiilor de creditare în contextul înăsprii politicii monetare din anul precedent.

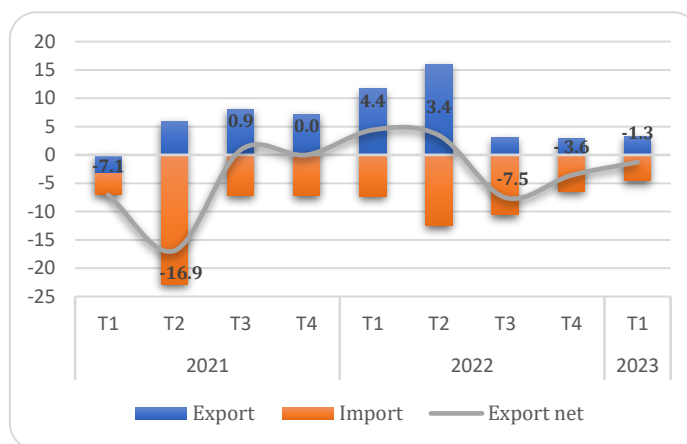
Activitatea investițională s-a diminuat cu 0,4%. Cu o pondere de 20,8% în PIB, formarea brută de capital fix a influențat negativ PIB cu -0,1p.p. Un impact substanțial a fost generat de investițiile în clădiri și construcții speciale, care s-au diminuat cu 4,3% și au contribuit cu -0,6 p.p. la PIB. Pe de altă parte, investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au majorat cu 7,7% în trimestrul I 2023 și au influențat cu 0,5 p.p. evoluția PIB. Acest fapt reflectă unele semnale de atenuare a crizei economice, întrucât s-a îmbunătățit sentimentul economic și interesul antreprenorilor față de investiții.

Figura 1.4. Contribuția principalelor componente la evoluția PIB în trimestrul I 2023 (p.p.)

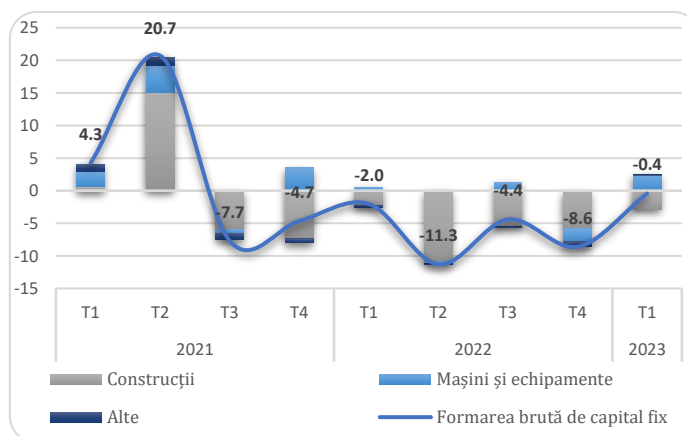
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.5. Evoluția exportului net și contribuția pe componente în anii 2021-2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.6. Evoluția trimestrială a formării brute de capital fix și contribuția pe componente în anii 2021-2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.2. Industria

În lunile ianuarie-aprilie 2023 a fost înregistrată o descreștere cu 6,2% a producției industriale, inclusiv în luna aprilie cu 10,7%. Efectele crizei energetice, situația economică complicată din regiune, diminuarea cererii externe și interne continuă să creeze dificultăți companiilor industriale, fapt ce menține în declin sectorul industrial.

Industria prelucrătoare este cea mai afectată ramură a sectorului industrial, care s-a diminuat cu 7,4% în ianuarie-aprilie, influențând cu -5,5 p.p. rezultatul sectorului industrial.

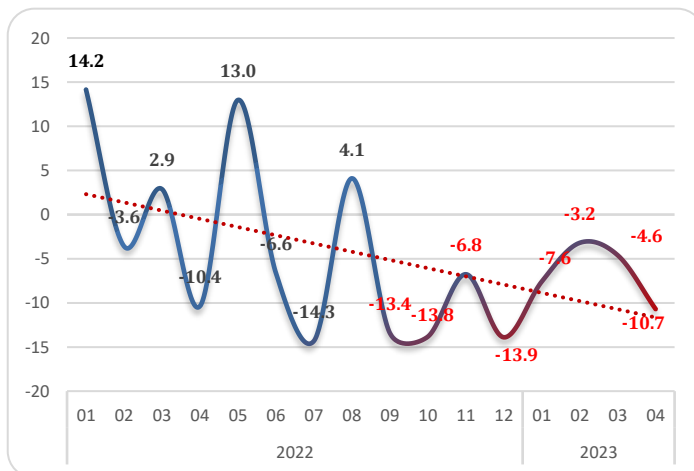
Industria alimentară, cu o pondere de 23% în structura industriei prelucrătoare, a intrat în declin spre sfârșitul anului precedent, menținându-se pe o traiectorie negativă în primele patru luni din acest an (-20%). Anul agricol neproductiv 2022, afectat de seceta severă, reprezintă principalul factor care a diminuat rezultatul industriei alimentare. Evoluția producției principalelor tipuri de produse ale industriei alimentare se prezintă astfel:

- fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor: -44%
- prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor: -37%
- fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale: -36%
- fabricarea altor produse alimentare: -33%
- prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor: -15%
- fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon: -9%
- producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne: -5%
- fabricarea produselor lactate: -3%

Totuși, o subramură a industriei alimentare și-a inversat traiectoria, înregistrând creștere - fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase, care a fost în creștere cu 4% în perioada analizată.

Diminuarea cererii pentru produsele industriei textile a generat descreșterea producției în submura de fabricare a articolelor de îmbrăcăminte (-12%) și a produselor textile (-11%), generând un impact de -1,5 p.p. la rezultatul industriei.

Figura 1.7. Evoluția lunară a sectorului industrial în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.8. Evoluția sectorului industrial în lunile ianuarie-aprilie, anii 2017-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Ramura de producere a mobilei se menține în declin, fiind puternic influențată de micșorarea cererii interne și externe, precum și de costurile înalte de producere. Descreșterea producției cu 16% a avut o contribuție de -0,4 p.p.

Printre alte ramuri importante ale industriei prelucrătoare care au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial în ianuarie-aprilie 2023 se evidențiază:

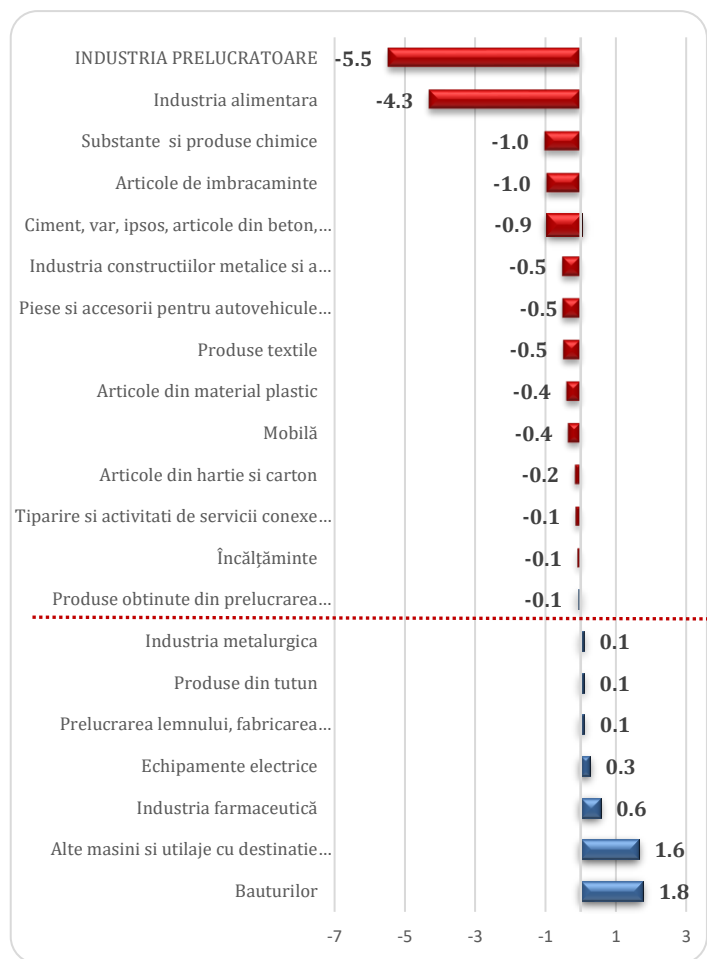
- fabricarea substanțelor și a produselor chimice (-42%)
- fabricarea altor produse din minerale nemetalice (ciment, var, ipsos, articole din beton, ciment și ipsos)
- industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (-25%)
- producția de piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (-8%)
- fabricarea articolelor din material plastic (-13%)
- fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie (-9%)
- fabricarea încălțămintei (-17%)
- tipărire și activități de servicii conexe tipăririi (-31%).

Industria de fabricare a băturilor, mașinilor, utilajelor și echipamentelor și industria farmaceutică reprezintă acele subramuri ale industriei prelucrătoare care au avansat în acest an, influențând pozitiv sectorul (+4 p.p.).

De asemenea, printre alte sectoare industriale care au fost în creștere și au influențat pozitiv evoluția industriei prelucrătoare se enumeră:

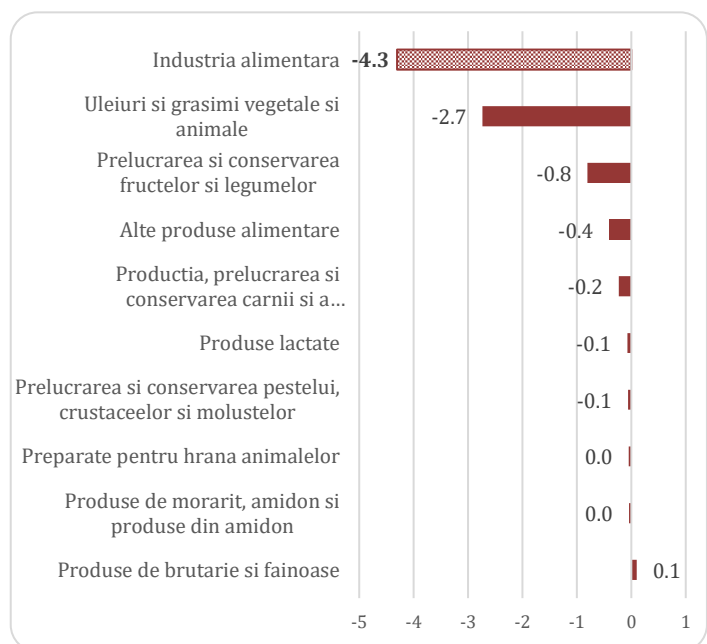
- fabricarea motoarelor electrice, generatoarelor și transformatoarelor electrice și a aparatelor de distribuție și control a electricității (+2,2 ori)
- prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută (+11%)
- fabricarea produselor din tutun
- industria metalurgică (+25%).

Figura 1.9. Contribuția principalelor subramuri ale industriei prelucrătoare la rezultatul sectorului industrial în lunile ianuarie-aprilie, 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.10. Contribuția subramurilor industriei alimentare la rezultatul sectorului industrial în ianuarie-aprilie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază care influențează evoluția sectorului industrial:

- ↓ Perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă în contextul conflictului armat din Ucraina.
- ↓ Reducerea producției agricole vegetale ca impact al secetei severe din anul trecut.
- ↓ Diminuarea cererii externe din partea țărilor partenere ale Republicii Moldova.
- ↓ Scăderea cererii interne în contextul reducerii veniturilor disponibile ale populației.
- ↓ Declinul activității de construcții, care a influențat industria construcțiilor metalice și a produselor din metal și industria extractivă.
- ↓ Prețurile înalte la energie, care au redus rezultatul industriei de producție și furnizare a energiei.

În luna aprilie indicele PMI¹ a rămas neschimbat - 49,6 puncte, rămânând sub pragul neutru de 50 puncte pentru opt luni succesive. În luna aprilie s-a înregistrat o nouă creștere marginală a producției industriale globale, întrucât îmbunătățirea condițiilor lanțului de aprovizionare și lichidarea restanțelor existente au compensat cererea mai slabă.

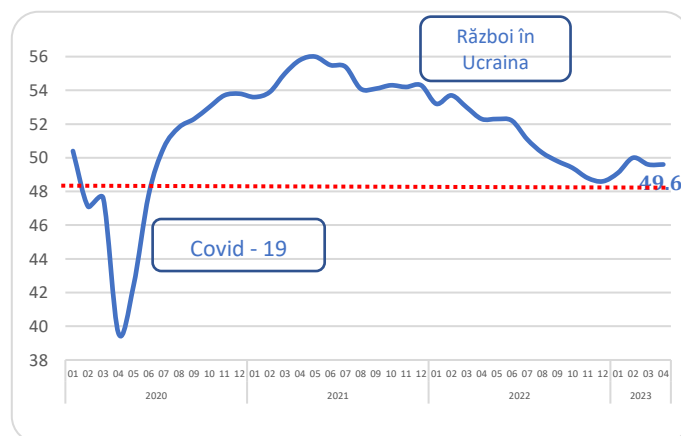
Producția industrială a crescut pentru a treia lună consecutiv. Revenirea a fost determinată în principal de o expansiune solidă în sectorul bunurilor de consum, în timp ce o creștere marginală a fost semnalată și în industria bunurilor de investiții. Scăderea din industria bunurilor intermediare s-a extins în cea de-a zecea lună consecutivă.

Cu toate acestea, comenzile noi din industria prelucrătoare la nivel mondial au continuat să scadă. Deteriorarea în continuare a cererii de bunuri a fost legată de creșterea costului vieții, de o trecere post-pandemică spre consum de servicii și o preferință redusă pentru stocuri din partea clienților.

În aprilie s-a înregistrat o ușoară creștere a ocupării forței de muncă în industria prelucrătoare. Creșterea a fost semnalată în sectoarele de producere a bunurilor intermediare și de investiții, în timp ce producătorii de bunuri de consum nu au înregistrat nicio schimbare. Au fost create locuri de muncă în SUA, Zona euro și în Japonia.

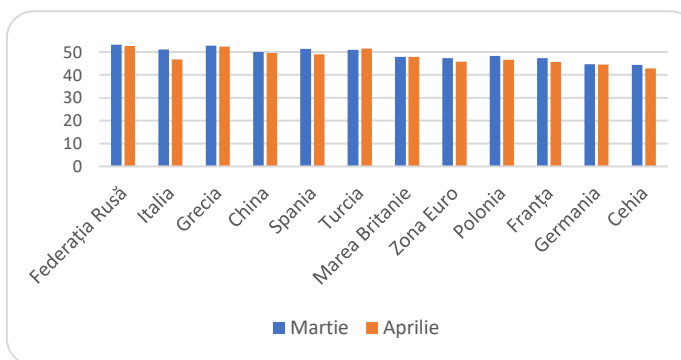
În aprilie, performanța medie a furnizorilor s-a îmbunătățit pentru a treia lună consecutiv, ceea ce indică o atenuare suplimentară a presiunilor asupra

Figura 1.11. Evoluția lunară a indicelui "The manufacturing Purchasing Managers Index" anii 2020-2023

www.pmi.spglobal.com

Figura 1.12. Situația industriei în principalele țări partenere ale Republicii Moldova conform "The manufacturing Purchasing Managers Index"² în lunile martie și aprilie 2023

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/pmi_manufacturing/

¹ The manufacturing Purchasing Managers Index (PMI) – este un indicator complex care arată sănătatea economică a sectorului industrial, inclusiv producția, comenzile noi, comenzile pentru export, prețurile de producție, stocurile de producție, termenii de livrare ale furnizorilor, angajații, producția viitoare, etc. PMI poate avea valori de la 0 la 100. Valoarea mai mică de 50 semnifică o contracție a sectorului industrial față de luna precedentă, mai mare ca 50 – expansiune a sectorului industrial, egală cu 50 – nu indică vreo modificare.

lanțului de aprovizionare, după perturbările substanțiale înregistrate în ultimii trei ani.

1.3. Agricultura

În primul trimestru al anului 2023 producția globală agricolă a scăzut (-5,2%), însumând circa 2,0 mild. lei. A scăzut atât producția vegetală, cât și animalieră, însă impactul major asupra evoluției totale a fost produs de sectorul zootehnic, care în primul trimestru ocupă o cotă de 99% în producția globală agricolă:

- ↓ Producția animalieră a scăzut cu 4,9%.
- ↓ Producția vegetală a scăzut cu 32,1%.

Scăderea sectorului zootehnic a fost determinată de descreșteri în categoriile de producție animalieră precum:

- producția în masă vie a vitelor și păsărilor (-7,5%)
- producția de lapte (-7,2%)

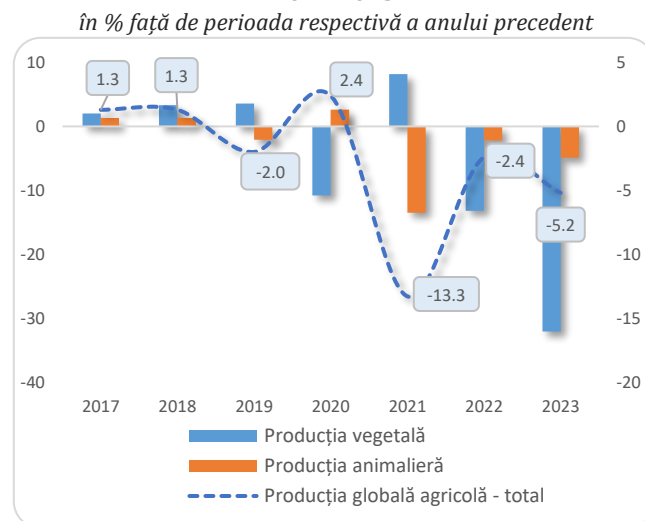
Producția de ouă a înregistrat creștere de 5,7%.

Factorul principal care determină evoluțiile negative în sectorul zootehnic este scăderea continuă a efectivului de animale (bovine, porcine, ovine și caprine).

Situația în sectorul zootehnic continuă să fie determinată de situația din gospodăriile populației, în care s-a produs o mare parte a producției animaliere (producția laptelui – 82,8%, creșterea vitelor și păsărilor – 31,3%, producția de ouă – 32,8%). Acestea au înregistrat scăderi ale volumului producției (creșterii) vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 5,1%, producției de lapte – cu 10,9% și producției de ouă - cu 0,7%.

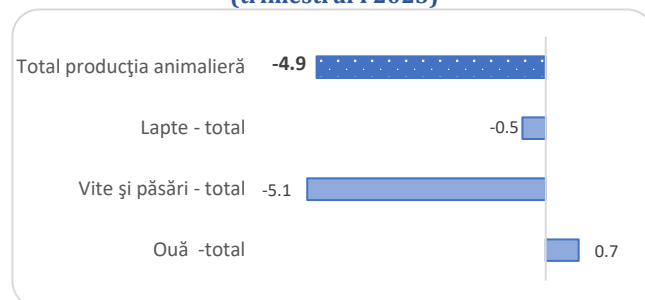
Este pozitiv faptul că în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) care au la bilanț animale) la situația din 1 aprilie 2023 comparativ cu data similară a anului 2022, a fost înregistrată o majorare a efectivului de animale: bovine – cu 7,1% (inclusiv vaci – cu 43,3%), ovine și caprine – cu 33%, păsări – cu 2,6%, fapt ce a rezultat cu o majorare de 15,9% a producției de lapte și cu 9,1% a producției de ouă. Totodată, aceste creșteri nu recuperează scăderile efectivului de animale înregistrate în gospodăriile populației.

Figura 1.13. Evoluția producției agricole în trimestrul I, 2017-2023

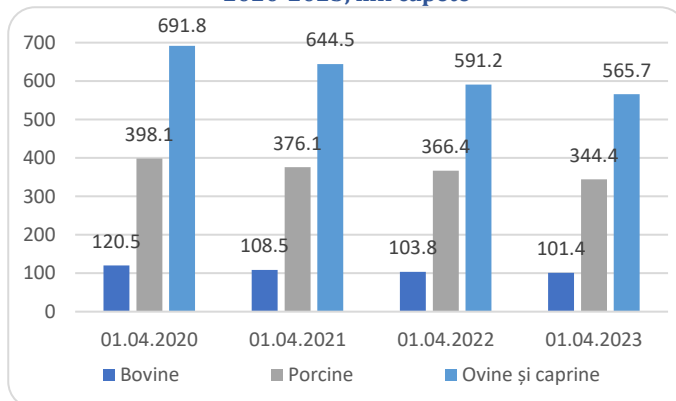
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.14. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (trimestrul I 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.15. Efectivul de animale la situația din 1 aprilie 2020-2023, mii capete

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază ce au influențat evoluția sectorului agricol în trimestrul I 2023:

- ↓ Micșorarea efectivului de animale practic de toate tipurile, cu excepția efectivului de vaci (+0,2%) și păsări (+2,6%).
- ↓ Productivitatea scăzută a vacilor.
- ↓ Concentrarea efectivului de vaci în gospodăriile individuale ale populației (circa 82%).
- ↑ Creșterea numărului de vaci în cadrul întreprinderilor agricole (+43,3% în I trimestru 2023).

1.4. Transport

Venitul din vânzări în serviciile de transport se mențin în creștere. În trimestrul I 2023 venitul din vânzări în acest sector s-a majorat cu 45% (în termeni nominali), iar în termeni reali- cu 16%, inclusiv în luna martie - cu 19,3%. În această perioadă se constată creșterea reală a venitului din vânzări în toate subsectoarele, fiind marcate următoarele rezultate pozitive:

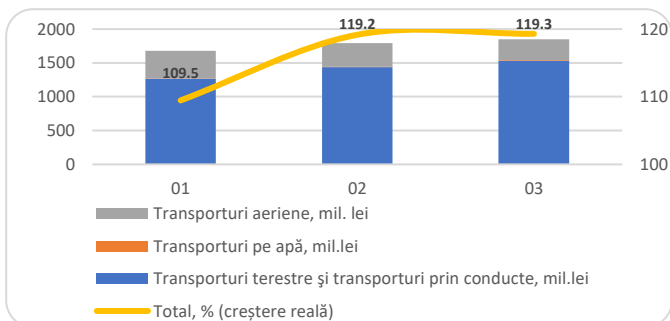
- ↑ Transporturi terestre și transporturi prin conducte: +6,1% în luna martie; +2,9% în ianuarie-martie 2023;
- ↑ Transporturi aeriene: de 3,1 ori în martie; de 2,3 ori mai mult în ianuarie-martie 2023.
- ↑ Transporturi pe apă: +85,7% în martie; +2,6 ori în ianuarie-martie 2022;

S-a majorat cererea populației pentru serviciile de transport public. În trimestrul I 2023 numărul de pasageri a crescut cu 30,3% comparativ cu trimestrul I 2022, fiind transportați în total circa 67,4 mil. pasageri.

Pe moduri de transport în trimestrul I 2023 se atestă creșterea numărului de pasageri transportați pe toate căile: aeriană (în creștere de 2,3 ori), feroviar (+42,3%), rutier troleibuze (+30,3%) și autobuze (+29,6%), naval intern (+1,3%).

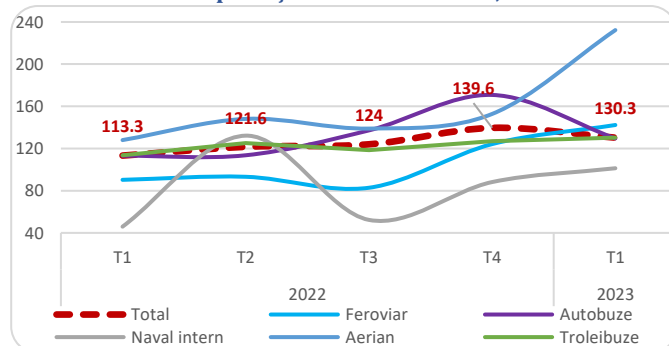
Volumul mărfurilor transportate de întreprinderile de transport în ianuarie-martie 2023 s-a diminuat cu 12,3%, determinat în totalitate de scăderile înregistrate în transportul feroviar (-12,5%) și transportul rutier (-12,4%). În pofida majorării volumului mărfurilor efectuate cu transportul aerian (+49,5%) și transportul fluvial (+10,5%), acestea nu au avut influență asupra volumului total de mărfuri transportate, fapt determinat de ponderea nesemnificativă a acestora în structura serviciilor de transport.

Figura 1.16. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări a întreprinderilor din domeniul transporturilor în anul 2023

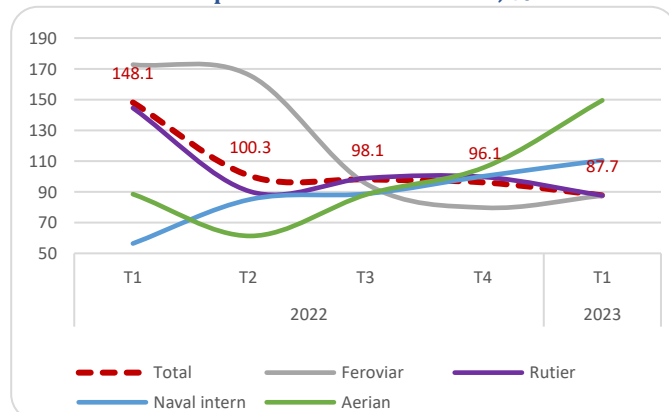
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.17. Evoluția trimestrială a numărului de pasageri transportați în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.18. Evoluția trimestrială a volumului de mărfuri transportate în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază care au determinat evoluțiile în sectorul transporturilor:

- ↑ Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale, inclusiv a reexporturilor de produse petroliere către Ucraina.
- ↑ Menținerea în creștere a cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.
- ↑ Majorarea prețurilor/tarifelor la serviciile de transport.
- ↑ Sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public.

1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii²

Comerțul intern de bunuri cu amănuntul:

- ↓ aprilie: 7,3 mil.lei, -4,5% (în prețuri comparabile);
- ↓ ianuarie-aprilie: 28,3 mil.lei, -3% (în prețuri comparabile).

Cererea de consum a populației este în scădere, fiind influențată de prețurile ridicate și diminuarea veniturilor reale. În ianuarie-aprilie 2023 în comerțul de bunuri cu amănuntul au fost înregistrate venituri din vânzări în sumă de 28,3 mil.lei, ceea ce este cu 12,4% mai mult (în termeni nominali) decât în aceeași perioadă a anului 2022. În termeni reali (deflatat la IPC), veniturile din vânzări s-au diminuat cu 3%, fapt ce sugerează că populația a achitat mai mult, dar cantitativ a consumat mai puțin în perioada analizată.

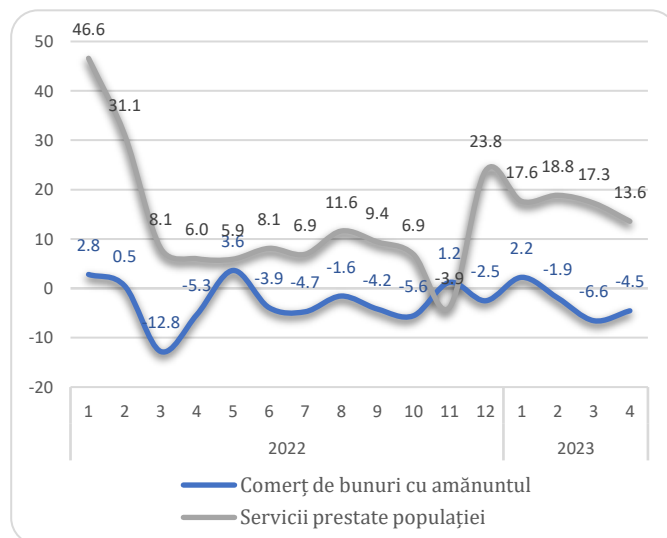
Serviciile prestate populației:

- ↑ aprilie: 1,9 mil. lei, +3,2% (în prețuri comparabile);
- ↑ ianuarie – aprilie: 8 mil. lei, +13,6% (în prețuri comparabile).

Serviciile de piață prestate populației se mențin în creștere, dar ritmurile se temperează. În perioada ianuarie-aprilie 2023 veniturile din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor de piață populației au constituit 8 mil. lei și s-au majorat cu 13,6% (în termeni reali) comparativ cu perioada similară din anul precedent.

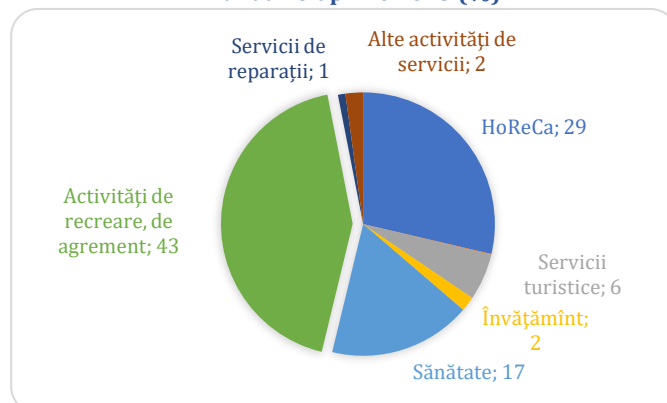
În structura serviciilor prestate populației predomină activitățile de recreare, de agrement – 43%, activități de cazare și alimentație publică – 29%, servicii de sănătate – 17%, activități ale agențiilor turistice și ale turoperatorilor – 6%, învățământ – 2%, alte activități de

Figura 1.19. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu amănuntul și serviciilor prestate populației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.20. Structura serviciilor prestate populației în ianuarie-aprilie 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

² Începând cu anul 2023, datele statistice privind vânzările (livrările) de mărfuri și servicii sunt elaborate de către Biroul Național de Statistică în baza declarațiilor TVA colectate de către Serviciul Fiscal de Stat de la plătitori TVA.

servicii – 2%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%.

În contextul ameliorării situației epidemiologice, s-a majorat cererea pentru *serviciile de cazare și alimentație publică* (+27%), *serviciile de recreare și agrement* (+17%), *serviciile agențiilor turistice și tur-operatorilor* (+1,7 ori), alte activități de servicii (+34%), învățământ (+4,5%), iar cererea populației pentru *serviciile de sănătate* a scăzut (-15%).

Comerțul de bunuri cu ridicata:

- ↓ aprilie: 12 mil. lei, -35% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ↓ ianuarie-aprilie: 51,1 mil. lei, -29% (în termeni reali).

Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț s-a diminuat semnificativ. În contextul crizelor actuale și reducerii cererii de consum, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor s-a redus cu 29% în ianuarie-aprilie 2023, inclusiv cu circa 35% în luna aprilie.

Serviciile prestate întreprinderilor:

- ↓ aprilie: 5,0 mil. lei, -12% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ↓ ianuarie-aprilie: 20,9 mil. lei, -6,4% (în termeni reali).

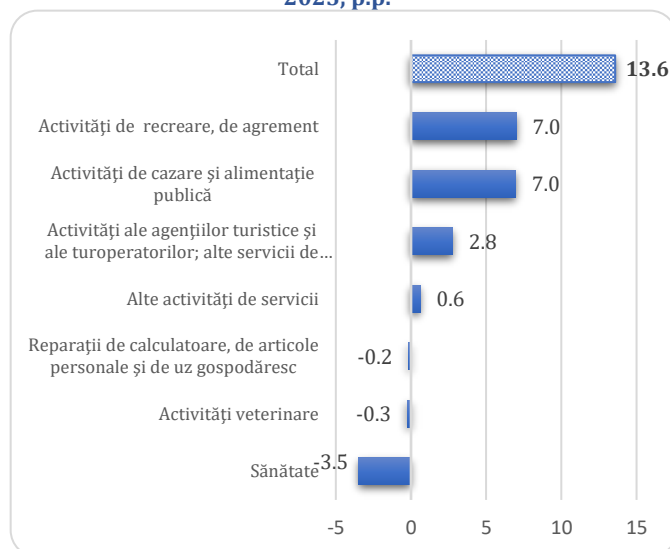
Temperarea activității economice are impact negativ și asupra volumului serviciilor prestate întreprinderilor. În ianuarie-aprilie 2023 veniturile încasate din serviciile prestate întreprinderilor au însumat circa 21 mil.lei, în diminuare cu 6,4% față de aceeași perioadă din anul precedent.

Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitare - 43%, informații și comunicații – 32%, tranzacții imobiliare - 12%, activități profesionale, științifice și tehnice – 7%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport- 6%.

La evoluția veniturilor din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor întreprinderilor cel mai negativ au contribuit serviciile prestate de sectorul imobiliar, veniturile cărora s-au diminuat cu 38% și activitățile profesionale, științifice și tehnice (-14%).

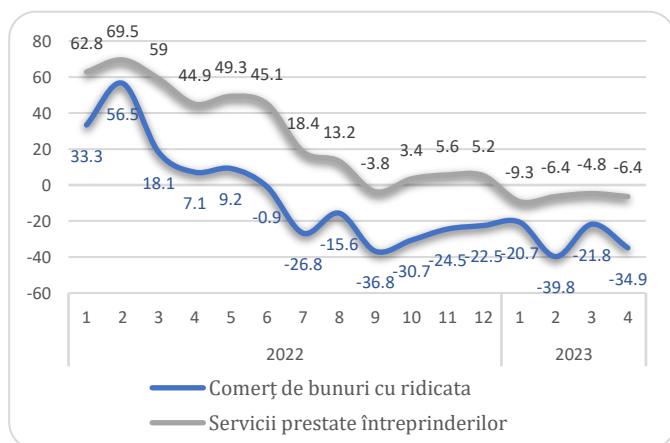
Între timp, menținerea în creștere a fluxurilor comerciale internaționale a impulsionat cererea pentru

Figura 1.21. Contribuția (+/-) principalelor componente la evoluția serviciilor prestate populației în ianuarie-aprilie 2023, p.p.

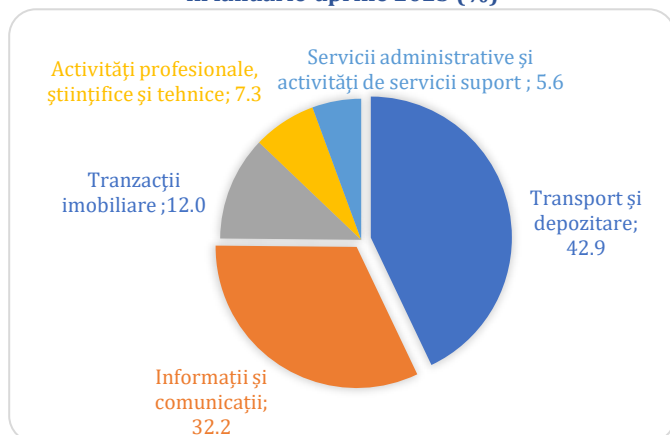
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.22. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări în comerțul cu ridicata și serviciile prestate întreprinderilor, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.23. Structura serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-aprilie 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

serviciile de transport și depozitare pe parcursul perioadei ianuarie-aprilie a anului curent, fapt ce a determinat majorarea cu 3% a veniturilor încasate. Datele atestă majorare la toate tipurile de transport: pe apă (+2,7 ori), aeriene (+2,3 ori), terestre (+3%).

De asemenea, au crescut cu 13% veniturile din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor administrative și de suport, generând un impact de 0,5 p.p. la rezultatul total.

Factorii de bază care au influențat evoluția comerțului intern de bunuri și servicii în ianuarie-aprilie 2023 au fost:

- 📉 Menținerea prețurilor înalte la bunuri și servicii.
- 📉 Erodarea puterii de cumpărare a populației în contextul diminuării veniturilor reale disponibile.
- 📈 Ameliorarea situației pandemice.
- 📈 Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale.

1.6. Investiții în active imobilizate

Volumul investițiilor s-a diminuat în trimestrul I 2023 cu 7,2%, însumând circa 5,1 mild. lei. Descreștere au înregistrat investițiile finanțate din sursele proprii ale agenților economici, din împrumuturile externe, din alte surse străine, precum și din bugetele unităților administrativ-teritoriale.

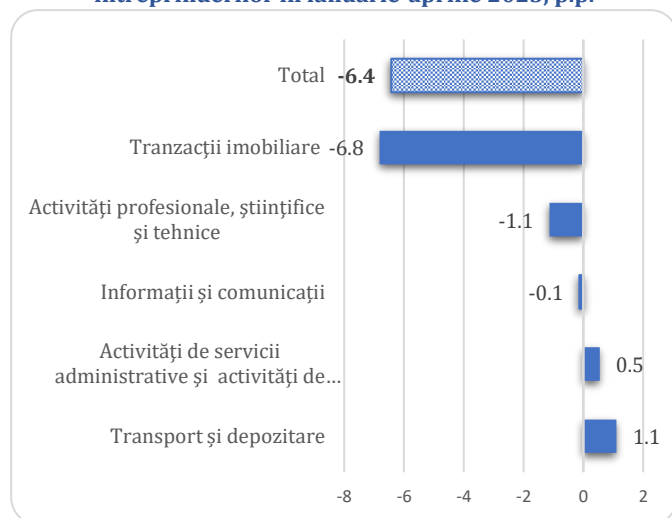
Diminuarea investițiilor finanțate de sursele proprii ale agenților economici a constituit principalul factor de diminuare a investițiilor în ianuarie-martie 2023. Cu o pondere de circa 63,7% în total, acestea s-au diminuat cu 10,9%, contribuind în proporție de 100% la diminuarea totală a investițiilor. Această situație este explicată de incertitudinile în rândul investitorilor create de războiul din țara vecină, precum și scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă din anul 2022.

Împrumuturile externe (6,4% în total) s-au micșorat cu 36,4%, contribuind în proporție de 47% la diminuarea totală a investițiilor. Aceste investiții sunt orientate preponderent în infrastructura publică, fiind o sursă importantă de finanțare.

A scăzut esențial și volumul investițiilor străine (-21,7%), fiind afectate de războiul din țara vecină.

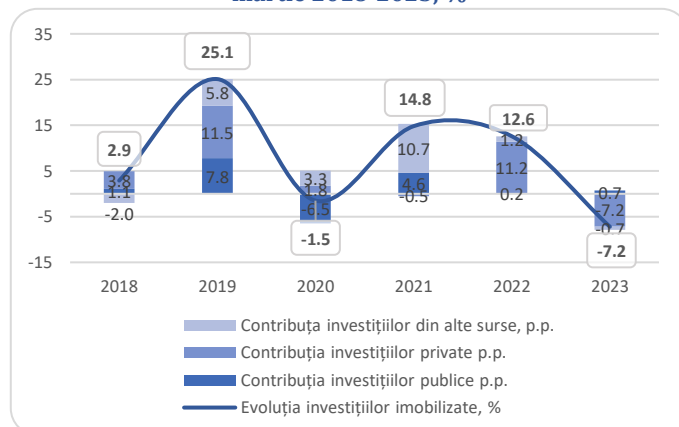
Investițiile publice (din bugetul de stat și bugetele locale), după descreșterea considerabilă din anul

Figura 1.24. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-aprilie 2023, p.p.

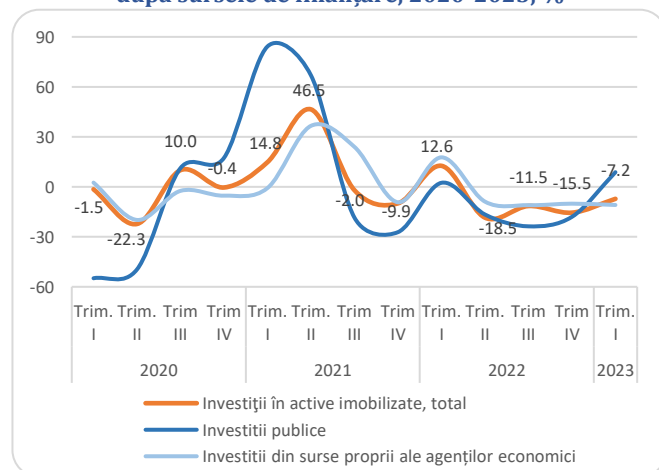
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.25. Evoluția volumului investițiilor în ianuarie-martie 2018-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.26. Evoluția trimestrială a volumului investițiilor după sursele de finanțare, 2020-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

2022, s-au majorat semnificativ (+8,8%). Au crescut în special investițiile din bugetul de stat (+23%), fiind orientate preponderent în infrastructura publică. Investițiile în infrastructura publică au fost susținute și de finanțările din Fondul rutier, care au crescut cu 20,1% în trimestrul I, 2023. Concomitent, investițiile din bugetele unităților administrativ-teritoriale au scăzut (-5,4%).

Investițiile finanțate de împrumuturile interne au înregistrat o creștere esențială (+22,5%).

În trimestrul I 2023, **după sursele de finanțare**, investițiile au înregistrat următoarele evoluții:

- surse proprii ale agenților economici: -10,9% (3243,4 mil. lei, contribuția -7,2 p.p.);
- credite și împrumuturi externe: -36,4% (325,9 mil. lei, contribuția -3,4 p.p.);
- surse străine: -21,7% (213,3 mil. lei, contribuția -1,1 p.p.);
- bugetul public național: +8,8% (475,6 mil. lei, contribuția +0,7 p.p.);
- fondul rutier: +20,1% (140,4 mil. lei, contribuția +1,4 p.p.);
- credite și împrumuturi interne: +22,5% (636,1 mil. lei, contribuția +2,1 p.p.).

Pe categorii de active s-au micșorat investițiile în clădiri rezidențiale și nerezidențiale, construcții ingineresti, terenuri, imobilizări necorporale.

Investițiile în sectorul construcțiilor, cu o pondere de 43,3% din volumul total, s-au diminuat în ianuarie-martie 2023 cu 18,5%. Au scăzut investițiile în toate tipurile de construcții, însă cel mai semnificativ au scăzut investițiile în clădirile rezidențiale (-29,9%), fiind constrânse de majorarea ratelor dobândii la creditele ipotecare în contextul politicii monetare restrictive din anul 2022. De asemenea, s-au diminuat investițiile în terenuri (-38,8%).

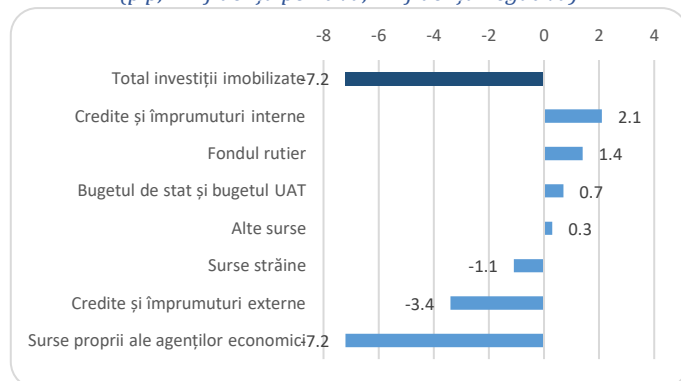
Concomitent, investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au majorat cu 3,5%. De asemenea, au crescut investițiile în mijloace de transport (+24%).

Analiza investițiilor după tipurile de active indică următoarele evoluții:

- clădiri de locuit (rezidențiale): -29,9% (648,1 mil. lei, contribuția -5 p.p.);

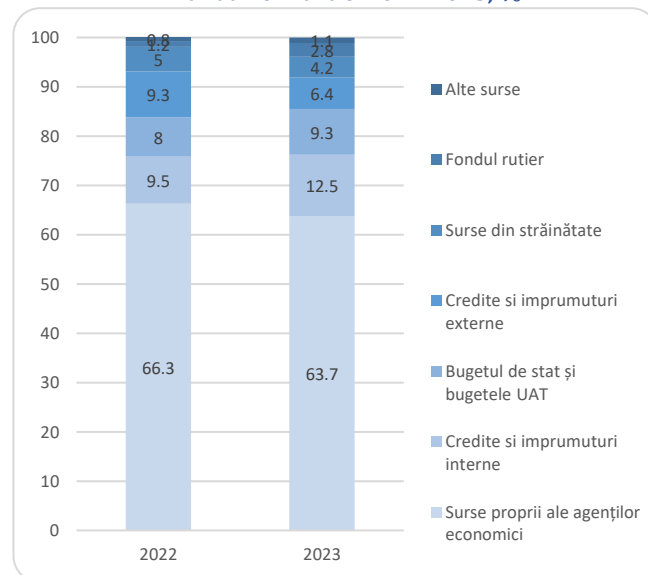
Figura 1.27. Sursele de finanțare ale investițiilor după contribuția acestora la evoluția investițiilor, în ianuarie-martie 2023

(p.p., + influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

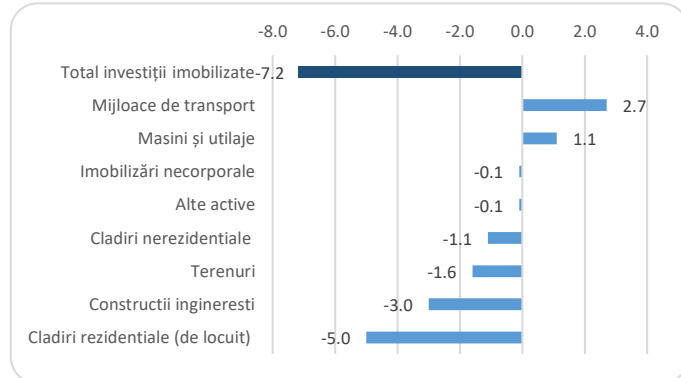
Figura 1.28. Structura investițiilor după sursele de finanțare în ianuarie-martie 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.29. Gradul de influență asupra evoluției investițiilor pe tipuri de active, ianuarie-martie 2023

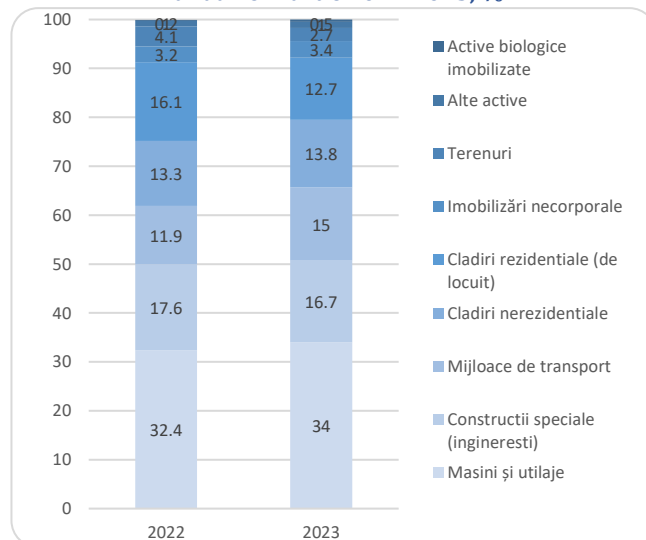
(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

- construcții ingineresti: -16,1% (851,9 mil. lei, contribuția -3 p.p.);
- clădiri nerezidențiale: -8,2% (704,5 mild. lei, contribuția -1,1 p.p.);
- terenuri: -28,8% (0,1 mild. lei, contribuția -1,6 p.p.);
- imobilizări necorporale: -3,3% (171,3 mil. lei, contribuția -0,1 p.p.);
- mașini, utilaje și instalații: +3,5% (1731,4 mil. lei, contribuția +1,1 p.p.);
- mijloace de transport: +27% (763,3 mil. lei, contribuția +2,7 p.p.).

Figura 1.30. Structura investițiilor după tipuri de active în ianuarie-martie 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în I trimestru 2023 au fost:

- ↑ dezvoltarea proiectelor investiționale în infrastructura publică;
- ↓ presiunile bugetare create de criza resurselor energetice și conflictul militar în Ucraina;
- ↓ incertitudinile în rândul investitorilor create de conflictul armat din Ucraina;
- ↓ scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă

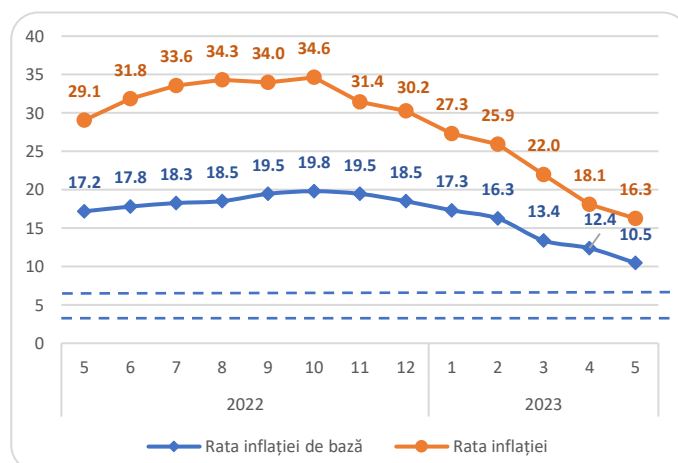
2. Sectorul monetar

2.1. Inflația

În luna mai 2023 rata inflației anuale a constituit 16,3% (față de mai 2022), continuând traiectoria descendentă a șaptea lună consecutiv. Reducerea cererii interne, ca rezultat al politicii restrictive a BNM, a fost factorul principal cu efect dezinflaționist pe plan intern.

Totodată, contractarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă cu impactul respectiv asupra prețurilor interne. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%), reflectând impactul conflictului militar în Ucraina, secetei din vara anului trecut, precum și creșterilor anterioare ale prețurilor internaționale la produsele alimentare și la resursele energetice.

Figura 2.1. Dinamica ratei anuale a inflației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Rata inflației de la începutul anului (mai 2023 față de decembrie 2022) a constituit 5%, fiind mult mai joasă decât în mai 2022 (17,6%). Printre componentele de bază care au majorat indicele prețurilor de consum se enumeră tariful la încălzirea centrală, gazele naturale prin rețea, apă și canalizare, prețurile la legume, fructe etc.

Prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 4,5% și au contribuit cu 1,7 p.p. la creșterea IPC general. Seceta din vara anului 2022 și majorarea costurilor de producție sunt factorii de bază care au influențat creșterea prețurilor la produsele alimentare.

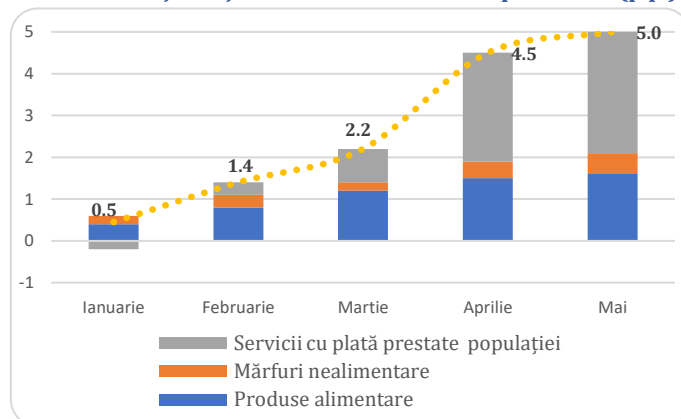
În special, s-au majorat prețurile la legume cu 30,3%; cartofi – cu 23,9%; fructe proaspete – cu 13,9%; pește și conserve din pește – cu 4,9%; zahăr – cu 2,3%; lapte și produse lactate – cu 1,5%; unt – cu 0,6%; produse de morărit și de panificație – cu 0,5%. Concomitent, au scăzut prețurile la ouă cu 37,7% și ulei vegetal – cu 11,5%.

Sporirea prețurilor la mărfurile nealimentare cu 1,3% a contribuit cu 0,5 p.p. la IPC

Majorarea cotei accizelor la țigări a fost factorul principal care a determinat creșterea prețurilor la mărfurile nealimentare (0,4 p.p.). Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 18,9%; încălțăminte – cu 2%; materiale de construcții – cu 1,9%; confecții, frigider și congelatoare – cu câte 1,6%; medicamente – cu 1,4%; mașini de spălat rufe – cu 1,3%; mobilă – cu 1,1 etc. Concomitent, s-au diminuat prețurile la autoturisme noi cu 9,9%, combustibili și carburanți – cu 2,5% etc.

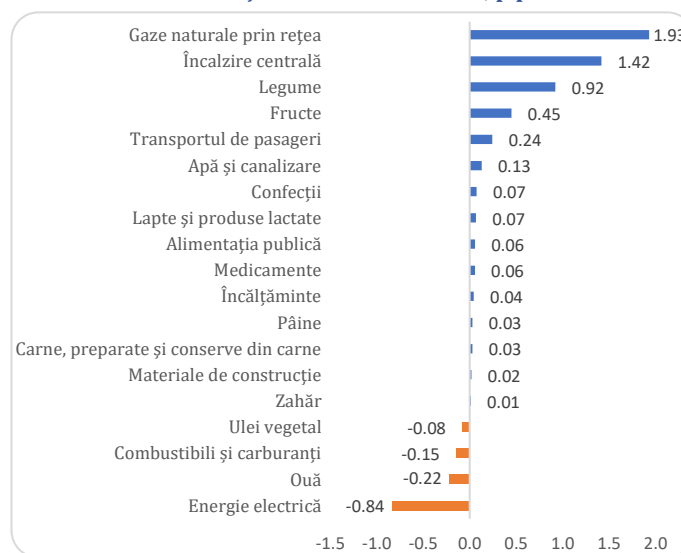
Anularea în luna aprilie a compensațiilor acordate de către Guvern pentru timpul de iarnă este factorul principal care a determinat majorarea tarifelor la servicii cu 11,8%, contribuind cu 2,8 p.p. la IPC. Creșterea tarifelor pentru gazele naturale a influențat IPC cu 1,9 p.p., pentru încălzirea centralizată - cu 1,4 p.p., pentru apă caldă - cu 0,2 p.p, pentru apă și canalizare – cu 0,1 p.p. Concomitent, tarifele la energia electrică au avut contribuție negativă de -0,8 p.p, urmare ajustării tarifelor la energia electrică de către ANRE la sfârșitul lunii decembrie 2022 și aprilie curent.

Figura 2.2. Contribuția principalelor componente la rata inflației față de decembrie a anului precedent (p.p.)

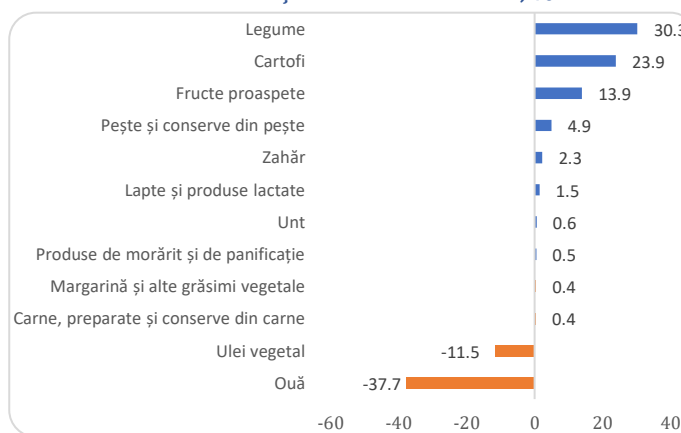
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.3. Contribuția prețurilor la principalele produse, mărfuri și servicii la creșterea totală a IPC general, mai față de decembrie 2022, p.p.

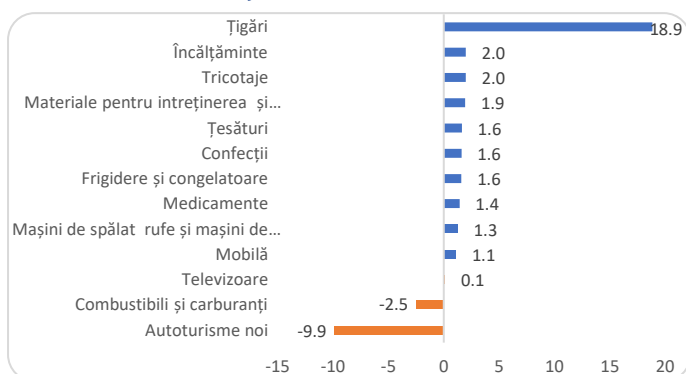

Sursă: Biroul Național de Statistică

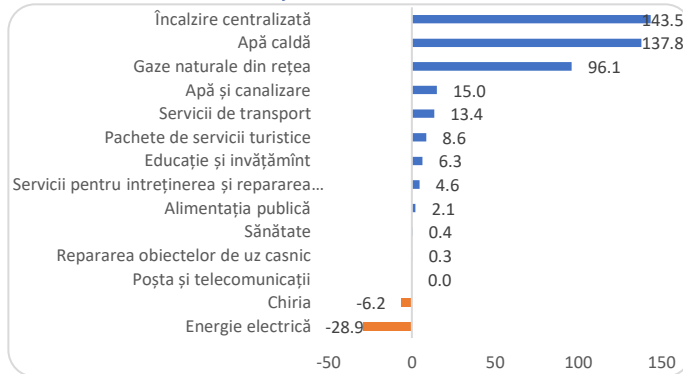
Figura 2.4. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele produse alimentare, luna mai față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.5. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele mărfuri nealimentare, mai față de decembrie 2022, %

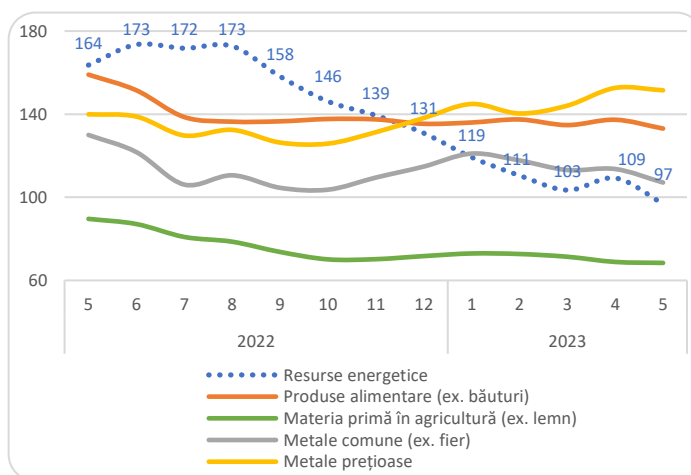
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.6. Creșterea (+) /scăderea (-) tarifelor la principalele servicii prestate populației, luna mai față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Încetinirea bruscă a creșterii economice globale și materializarea riscurilor de intrare în recesiune sunt factorii de bază care temperează presiunea asupra prețurilor.

Conform datelor Băncii Mondiale, după majorarea în luna aprilie, prețul mediu la resursele energetice a continuat trendul descendent și a scăzut în luna mai cu 25,9% față de decembrie 2022 și cu 44,1% - față de iunie 2022 (atunci când a fost atins cel mai înalt nivel al prețurilor). Prețurile la materia primă agricolă (exclusiv lemn), de asemenea, s-au micșorat de la începutul anului cu 4,6%, la metale comune – cu 6,7%, la produse alimentare (exclusiv băuturi) – cu 1,7%. Concomitent, prețurile la metale prețioase s-au majorat cu 9,7%

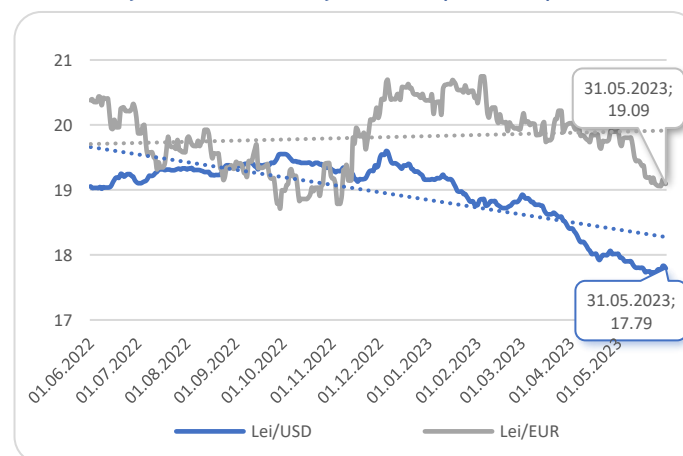
Figura 2.7. Dinamica indicilor prețurilor internaționale la principalele grupe de produse (2010=100), %Sursă: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

2.2. Cursul de schimb și piața valutară

În ianuarie-mai 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 7,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 17,79 lei la 31.05.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 6,3%.

Factorii de influență asupra cursului de schimb

- ↕ fluctuațiile dolarului SUA și a monedei Euro pe piețele valutare internaționale;
- ↑ oferta de valută mai mare decât cererea pe piața valutară internă;
- ↓ intervențiile Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

Figura 2.8. Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În ianuarie-mai 2023 oferta netă de valută de la persoanele fizice a depășit cererea netă de valută din partea agenților economici cu 9,1%.

↑ **Oferta netă** de la persoanele fizice a constituit 1004,3 mil. dolari și s-a majorat de 1,8 ori față de ianuarie-mai 2022.

↓ **Cererea netă** de valută din partea persoanelor juridice a constituit 920,7 mil. dolari și s-a diminuat cu 15,4%.

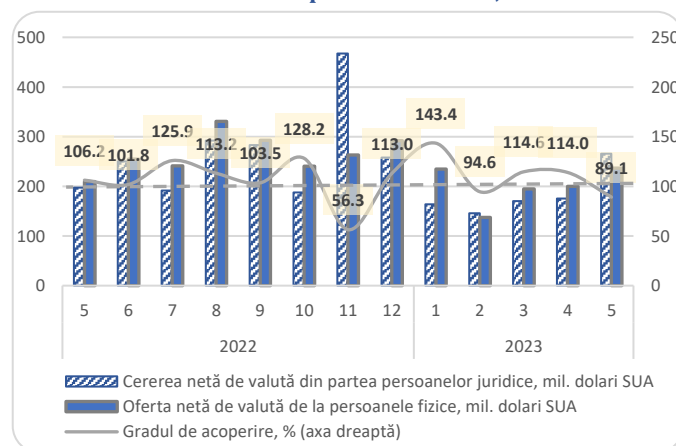
În raport cu luna precedentă, oferta netă de valută s-a majorat cu 18,3%, iar cererea netă de valută – de 1,5 ori. În luna mai BNM a intervenit prin cumpărări nete de valută în volum de 29 mil. dolari pe piața interbancară locală.

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii mai 2023 a atins un record istoric 4868,3 mil. dolari (asigurând 5,8 luni de import), majorându-se cu 8,8% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 37% - față de situația la 31.05.2022.

Factorii principali de modificare a stocului activelor valutare de rezervă:

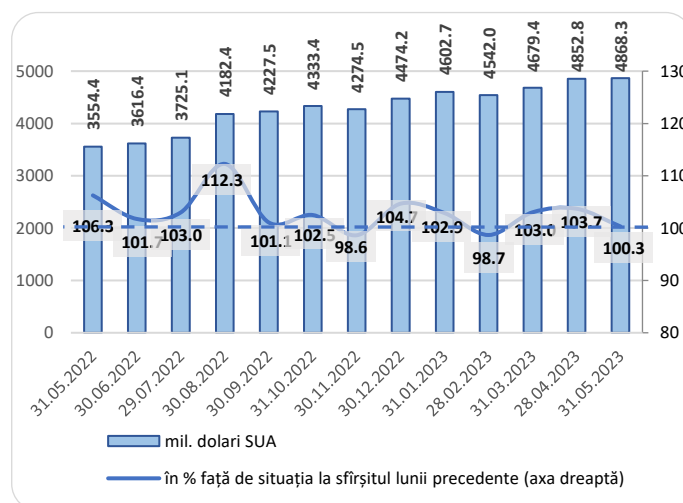
- ↓ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (113,4 mil. dolari);
- ↓ deprecierea cursurilor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (91,3 mil. dolari);
- ↓ ieșirile nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (83,1 mil. dolari);
- ↑ intervențiile pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută (277,4 mil dolari);
- ↑ înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor și pentru suport bugetar (219,7 mil dolari);
- ↑ aprecierea cursurilor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (103,1 mil dolari).

Figura 2.9. Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.10. Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

2.3. Indicatorii monetari

Inversarea traiectoriei inflației anuale și conturarea unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate sunt factorii de bază care au determinat BNM să relaxeze politica monetară. Astfel, conform deciziei BNM din 11.05.2023, rata de bază a fost micșorată cu 4 p.p., până la 10%. De la începutul anului rata de bază s-a micșorat cu 10 p.p.

Portofoliul total de credite al băncilor la finele lunii mai 2023 s-a micșorat cu 1,4% de la începutul anului, soldul total însumând 60,8 mild. lei. Diminuarea portofoliului de credite s-a datorat, în general, descreșterii creditării persoanelor juridice.

Cu o pondere de 62% din portofoliul total, soldul portofoliului de credite acordate **agenților economici** a însumat la sfârșitul lunii mai 37,7 mild. lei, micșorându-se de la începutul anului cu 1,8%.

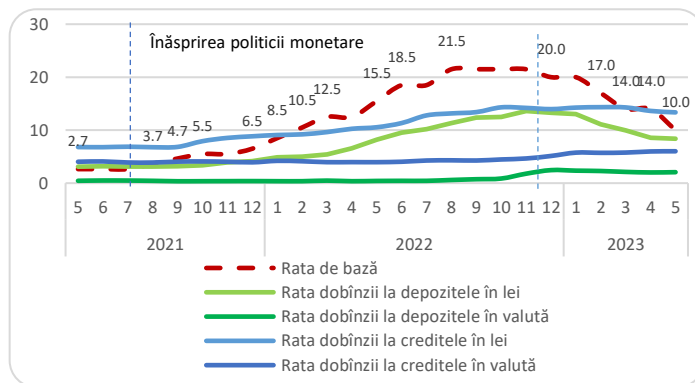
Valoarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost determinată de creditele direcționate sectorului comerț care, având cea mai mare pondere în portofoliul total (34,5%), s-au diminuat de la începutul anului cu 4,8%, iar cele acordate industriei alimentare (10,6%) – cu 7,5%. Totodată, volumul creditelor acordate agriculturii (12,3%) s-a majorat cu 5,4%.

Cererea la credite din partea persoanelor juridice este în creștere. Volumul creditelor noi acordate persoanelor juridice în ianuarie-mai s-a majorat cu 8,8% față de perioada respectivă din 2022, constituind 15,5 mild. lei. Cererea pentru credite noi crește, preponderent, datorită creditării sectorului agricol și construcțiilor.

Rata dobânzii la creditele acordate în monedă națională (59,5% din suma totală) s-a micșorat în luna mai cu 0,6 p.p. de la începutul anului, iar la creditele acordate în valută străină s-a majorat cu 0,9 p.p.

La finele lunii mai 2023 portofoliul de credite acordate **persoanelor fizice** a atins 23,1 mild. lei, fiind în diminuare cu 0,7% de la începutul anului. Diminuarea portofoliului de credite a fost condiționată de creditele direcționate spre consum (43,3% din portofoliu total) și creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (52,7%), care s-au diminuat cu 0,2% și 1,1%, respectiv.

Figura 2.11. Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

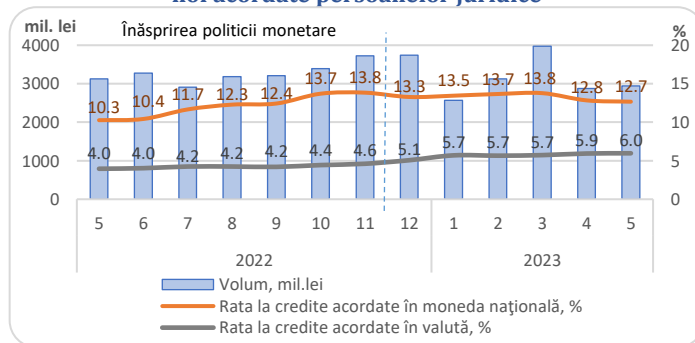
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.12. Portofoliul de credite pe sectorul bancar al Republicii Moldova la sfârșitul perioadei, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.13. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În ianuarie-mai curent volumul creditelor noi acordate persoanelor fizice s-a micșorat cu 18,1% față de primele cinci luni 2022, constituind 4050 mil. lei.

Cele mai afectate sunt **creditele pentru imobil** (20,3% din volumul total al creditelor noi acordate persoanelor fizice), volumul cărora s-a diminuat de 1,9 ori. Concomitent, **creditele de consum** (75,9% în total) s-au diminuat cu doar 3,7%, **creditele pentru alte scopuri** (3,8% din total) - cu 2,6%.

Totodată, se atestă semnale de învioreare a creditării persoanelor fizice. În anul curent se atestă dinamica ascendentă a împrumuturilor noi acordate persoanelor fizice care s-au majorat în luna februarie cu 19,3%, în martie - cu 30,4%, în mai - cu 40,2%. Această tendință a fost determinată de micșorarea cu 2,2 p.p. a ratei dobânzii la creditele acordate în monedă națională care constituie 94,5% din total.

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 159,2%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale dispun de lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Dobânzile relativ înalte au continuat să influențeze creșterea economiilor. Astfel, soldul depozitelor la sfârșitul lunii mai 2023 s-a majorat de la începutul anului cu 10,5%, atingând un volum de 101,3 mild. lei.

Soldul depozitelor în monedă națională (66,7% din volumul total) a crescut cu 19,5%, în timp ce soldul depozitelor în valută străină s-a diminuat cu 3,9%.

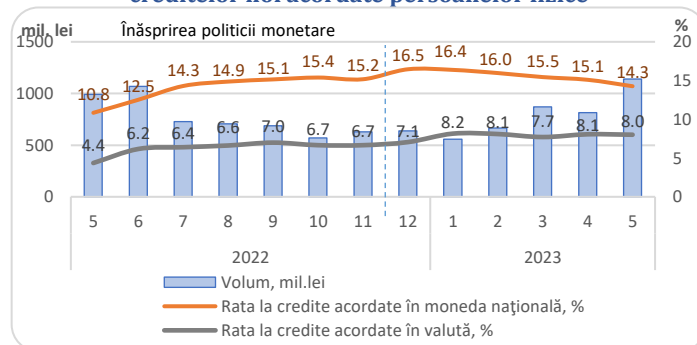
În ianuarie-mai 2023 au fost atrase depozite noi în valoare de 99,9 mild. lei, sau cu 43,1% mai mult comparativ cu perioada respectivă din anul trecut. Circa 20,1 mild. lei (20,1%) au constituit depozitele noi la termen, fiind în creștere de 1,7 ori.

Persoanelor fizice le revin 69,6% (14 mild. lei) din volumul total al depozitelor noi la termen - de 1,7 ori mai mult decât în ianuarie-mai 2022. Concomitent, volumul depozitelor noi la termen atrase de la **persoanele juridice** s-a majorat de 1,8 ori.

Totuși, de la începutul anului 2023, în contextul diminuării ratelor la depozite, se atestă semnale de temperare a depozitelor atrase, fiind înregistrată diminuare (față de luna precedentă): în luna ianuarie - cu 18,4% și în aprilie - cu 22,9%.

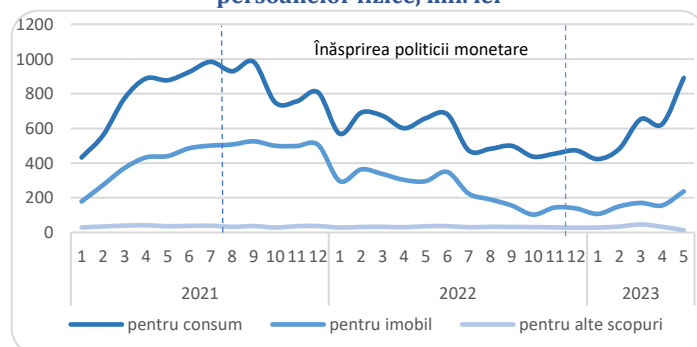
Depozitele au avut cea mai semnificativă contribuție pozitivă la creșterea masei monetare.

Figura 2.14. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor fizice

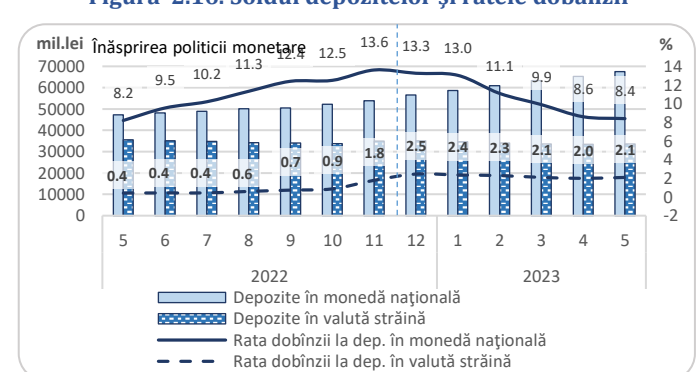
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.15. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor fizice, mil. lei

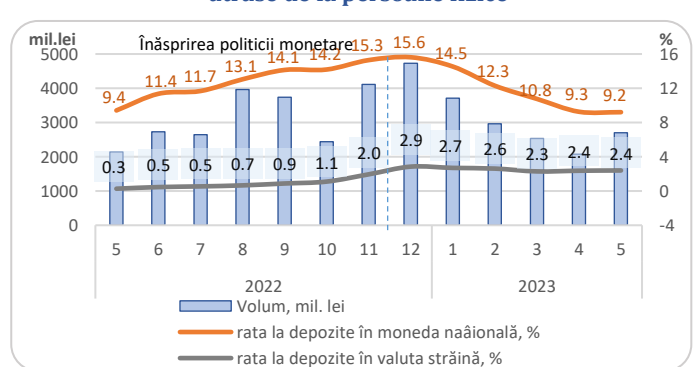
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.16. Soldul depozitelor și ratele dobânzii

Sursă: Banca Națională a Moldovei

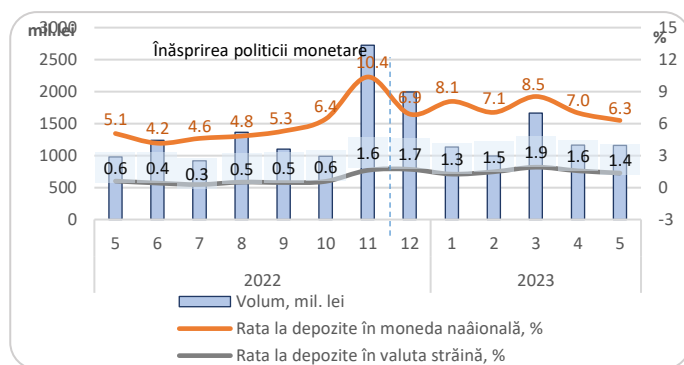
Figura 2.17. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

La sfârșitul lunii mai 2023 masa monetară M3 a constituit 134,8 mild. lei și s-a majorat cu 7% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii decembrie 2022, creștere influențată preponderent de majorarea depozitelor (+7,7 p.p. contribuție), în timp ce contribuția banilor în circulație a fost negativă (-0,7 p.p.).

Figura 2.18. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.19. Structura Masei monetare M3 la situația din 31 mai 2023

M3	134 787,3 mil. lei (100,0%)		
M2	101 103,8 mil. lei (75,0%)		
M1	70 677,8 mil. lei (52,4%)	Depozite la termen, lei	Depozite în valută străină
M0	Depozite la vedere, lei	30 426,0 mil. lei (22,6%)	33 683,5 mil. lei (25,0%)
Bani în circulație	37 154,9 mil. lei (27,6%)		
33 523,0 mil. lei (24,9%)			

Sursă: Banca Națională a Moldovei

3. Finanțe publice

3.1. Bugetul public național

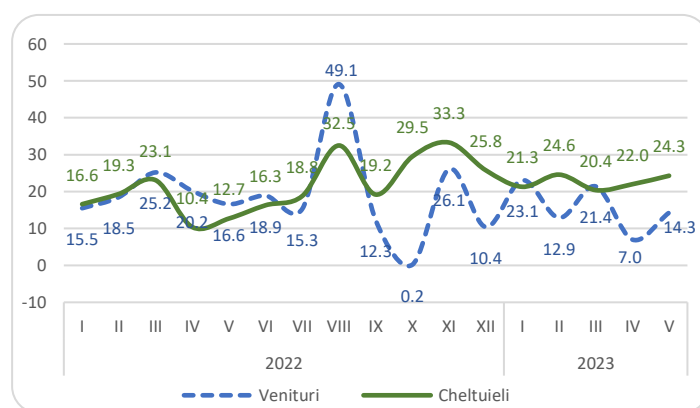
Conform datelor Ministerului Finanțelor, în ianuarie-mai 2023, la Bugetului public național au fost încasate venituri în valoare de 38 866,7 mil. lei, sau cu 15,8% mai mult față de aceeași perioadă din anul precedent. Totodată, în perioada de raport au fost realizate cheltuieli în sumă de 45 075,7 mil. lei, cu 22,4% mai mult.

În primele 5 luni 2023, deficitul bugetar s-a soldat cu -6209 mil. lei și s-a majorat de 1,9 ori comparativ cu perioada similară 2022 (-3268 mil. lei).

Evoluția veniturilor a fost determinată în mare parte de **încasările din impozite și taxe pe mărfuri și servicii**, care în ianuarie-mai 2023 s-au majorat cu 9,9% și au generat cea mai semnificativă contribuție la creșterea veniturilor publice (4,4 p.p.).

În structura impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii se evidențiază veniturile din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova,

Figura 3.1. Evoluția lunară a veniturilor și cheltuielilor bugetare, în anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

care au crescut cu 14,5%, semnalând relansarea consumului intern.

În același timp, se atestă creșterea veniturilor din TVA la mărfurile importate dar cu un ritm mai lent (+3,7%). Temperarea creșterii prețurilor externe și, respectiv, a valorii mărfurilor importate sunt factorii de bază care au influențat acest rezultat.

Încasările din accize sunt în creștere. De la începutul anului 2023, veniturile obținute din accize s-au majorat cu 26,9% în contextul creșterii cotelor la anumite categorii de mărfuri și extinderii listei subiecților care au obligația de a calcula și achita accize.

Se mențin în creștere încasările din veniturile salariale. Veniturile din prime de asigurare obligatorie de asistență medicală s-au majorat cu 20,7% și cu 17,4% - din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii. În rezultat, veniturile din contribuțiile salariale au influențat cu 8 p.p. creșterea veniturilor publice totale.

Totodată, în ianuarie-mai 2023 **au crescut și încasările pe venitul persoanelor juridice** (+13,6%), ceea ce denotă că activitatea agenților economici marchează rezultate pozitive în pofida crizelor care s-au suprapus. Creșterile înregistrate la această grupă de venituri au exercitat un impact de 1,6 p.p. la evoluția veniturilor publice totale.

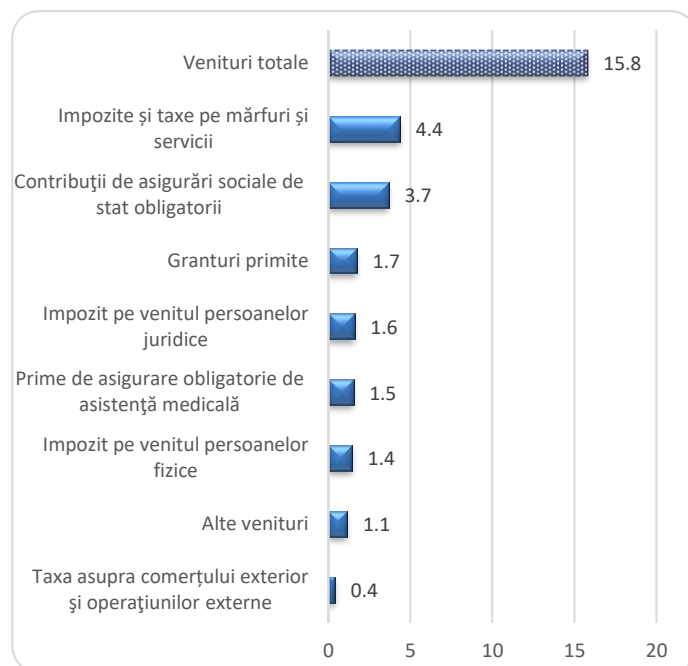
Intrările de granturi au crescut considerabil. În perioada ianuarie-mai 2023 au fost primite granturi de la organizații internaționale pentru realizarea proiectelor investiționale în valoare de 754,5 mil. lei, valoare ce depășește de circa 4,1 ori nivelul înregistrat în aceeași perioadă din anul precedent (184,8 mil. lei), influențând creșterea veniturilor BPN cu 1,7 p.p.

În ianuarie-mai 2023, categoria „**Alte venituri**” a înregistrat o creștere de 25,6% față de perioada similară din anul precedent și a influențat veniturile bugetare totale cu 1,1 p.p. Au crescut semnificativ încasările la pozițiile „*Venituri din proprietate*” (de 2,4 ori); „*Amenzi și sancțiuni*” (+33,2%); „*Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor*” (+9,9%).

Efectele crizei energetice și situația economică complicată din regiune **mențin cheltuielile bugetare în creștere**, generând presiune asupra bugetului. În ianuarie-mai 2023 se atestă creșterea tuturor cheltuielilor bugetare.

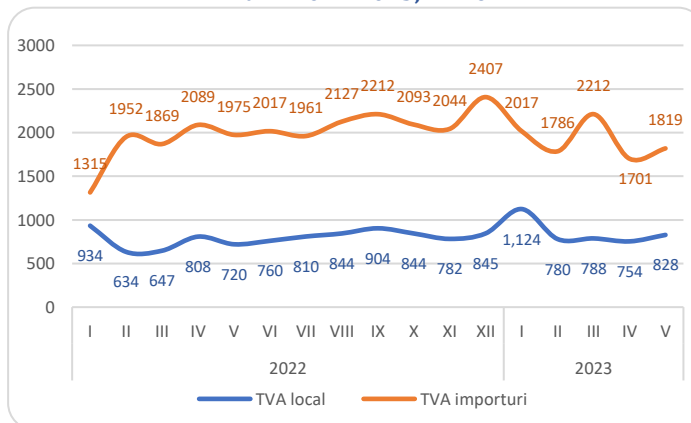
Din valoarea totală a cheltuielilor bugetare ponderea cea mai mare (44,2%) revine cheltuielilor pentru

Figura 3.2. Contribuția componentelor la creșterea veniturilor bugetare (p.p.), ianuarie-mai 2023

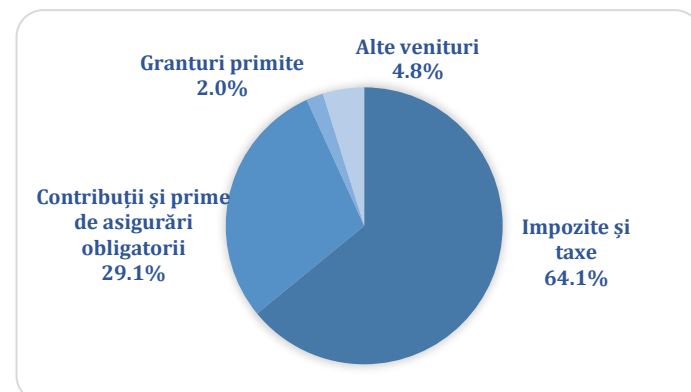
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.3. Încasările bugetare lunare din TVA în anii 2022-2023, mil.lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.4. Structura veniturilor bugetare (%)

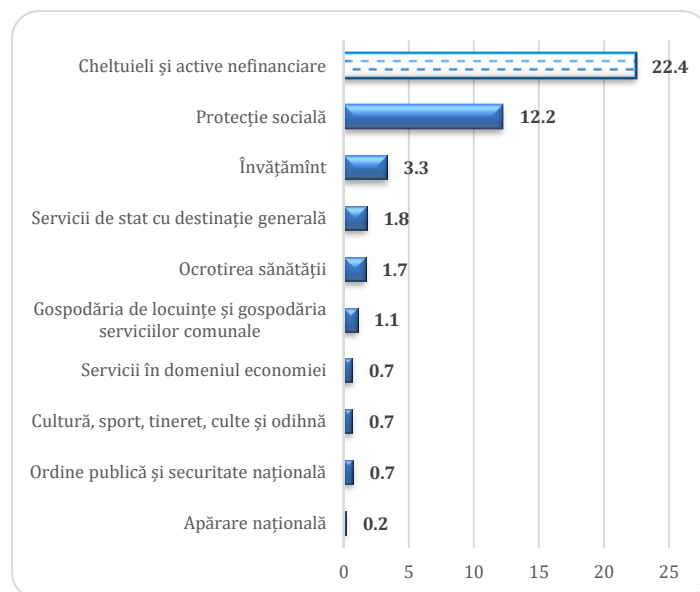

Sursă: Ministerul Finanțelor

protecția socială, care în ianuarie-mai curent au înregistrat o creștere cu 29,2% față de perioada similară din anul precedent, generând cel mai mare impact asupra cheltuielilor bugetare – 12,2 p.p.

Cheltuielile pentru serviciile în domeniul învățământ au crescut cu 20,7% (+3,3 p.p. contribuție), servicii de stat cu destinație generală – cu 19,4% (+1,8 p.p. contribuție), ocrotirea sănătății – cu 11,7% (+1,7 p.p. contribuție), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale - cu 51,8% (+1,1 p.p. contribuție), servicii în domeniul economiei - cu 9,1% (+0,7 p.p. contribuție), cultură, sport, culte, tineret și odihnă - cu 32,3% (+0,7 p.p. contribuție), ordine publică și securitate națională – cu 12,5% (+0,7 p.p. contribuție), apărare națională – cu 28,3% (+0,2 p.p. contribuție).

Figura 3.5. Contribuția componentelor la creșterea cheltuielilor (p.p.) în ianuarie-mai 2023 (clasificația funcțională)

Sursă: Ministerul Finanțelor

3.2. Datoria de stat administrată de Guvern

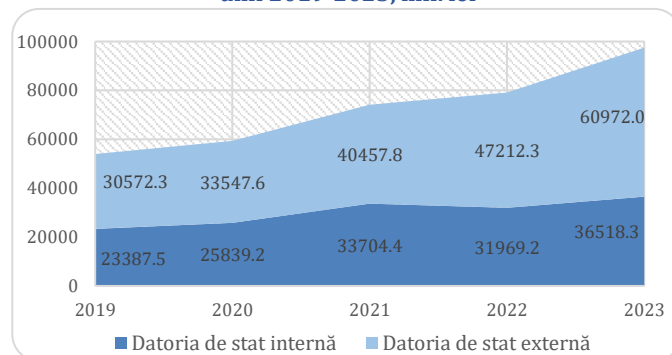
Tendința de creștere a datoriei de stat (internă și externă) se menține și în 2023. La situația din 31 mai curent soldul datoriei de stat a însumat 97,5 mild. lei și a înregistrat o majorare cu 23,1% comparativ cu aceeași dată din anul precedent.

Cu o pondere de 37,5% în valoarea totală a datoriei de stat, **datoria internă** la sfârșitul lunii mai curent a constituit 36,5 mild. lei și s-a majorat cu 14,2% față de aceeași situație din anul 2022. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat pe piața primară, al căror volum a crescut cu 10,6%.

În structura valorilor VMS se evidențiază unele modificări: s-a majorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 91 zile cu 1 p.p. (până la 6,1%) și a celor emise pe 182 zile cu 4,2 p.p. (până la 36%). Totodată, s-a micșorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 364 zile cu 1,6 p.p., ajungând la 47,6%.

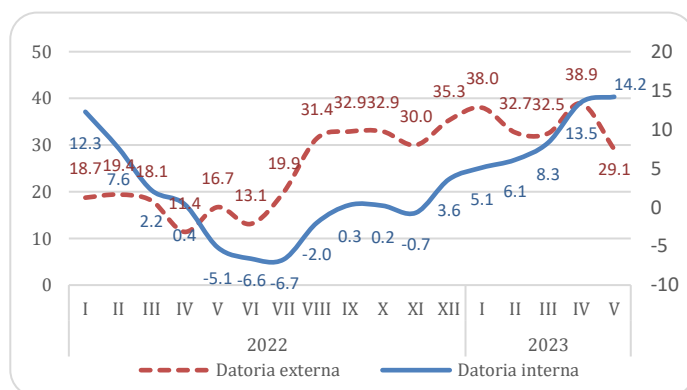
⇒ Rata medie a dobânzii la VMS s-a micșorat de la 16,9% (mai 2022) până la 9,8% (mai 2023).

Figura 3.6. Datoria de stat la data de 30 aprilie, anii 2019-2023, mil. lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.7. Evoluția lunară a datoriei de stat internă și externă (%), anii 2022-2023

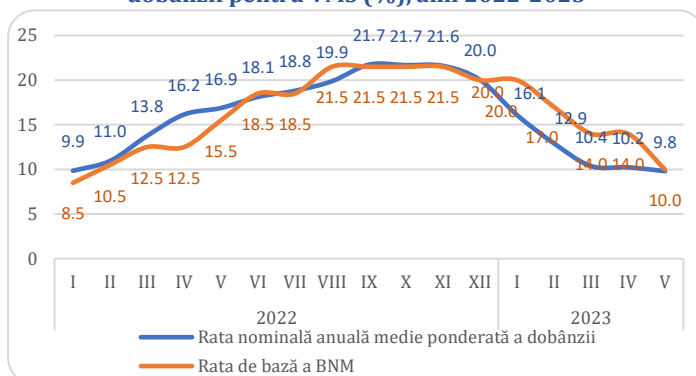

Sursă: Ministerul Finanțelor

⇒ Investitorii din sectorul bancar domină piața VMS, cu 74,5%.

Datoria de stat externă (pondere de 62,5% în total), a însumat circa 61 mild. lei și s-a majorat cu 29,1%. În valută străină datoria de stat externă a constituit 3426,6 mil. dolari și a înregistrat creștere cu 38,4% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii mai a anului 2022. Majorarea intrărilor de surse externe de finanțare (de 2,9 ori) a condiționat creșterea datoriei de stat externe.

Figura 3.8. Dinamica ratei nominale medii anuale ponderate a dobânzii pentru VMS (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți externe

Necesarul de finanțare externă a țării s-a accentuat. Prețurile înalte la resursele energetice și produsele alimentare, seceta din anul 2022 și războiul din țara vecină s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe pentru trimestrul I 2023. Cererea internă și majorarea prețurilor la bunurile importate au determinat creșterea cu 21,9% a valorii importurilor de bunuri și servicii. Totodată, creșterea intrărilor remiterilor din străinătate și transferurile legate de cooperarea internațională au contribuit la îmbunătățirea deficitului contului curent care s-a diminuat cu 4,4%. Prin urmare, necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a atins nivelul de 15,7%, comparativ cu 18,9% în trimestrul I 2022.

Perspectivile incerte accentuate de conflictul armat din țara vecină au determinat o mare parte din rezidenții Republicii Moldova să-și transfere investițiile directe în străinătate într-un volum de 18,1 mil. dolari (+34,9%). În același timp, investitorii străini au investit în țara noastră 143,5 mil. dolari (-28,4%).

În aceste condiții, activele sub numerar și depozite, și împrumuturile externe au constituit principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în ianuarie-martie 2023.

Contul curent și contul de capital

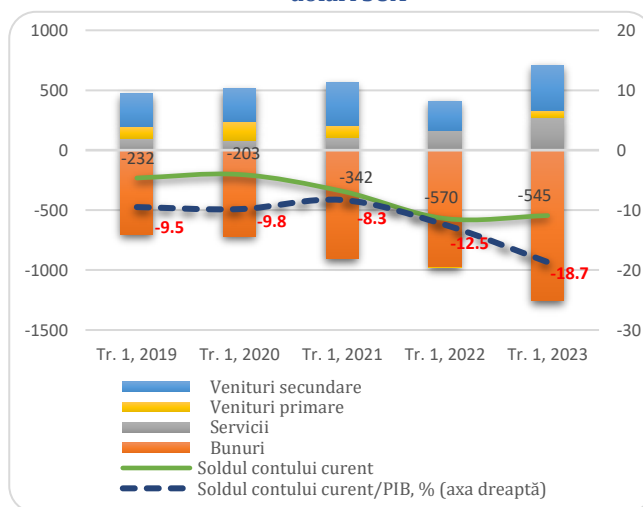
Deficitul contului curent s-a micșorat, constituind 16,1% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 545,4 mil. dolari și s-a diminuat cu 4,4% comparativ cu trimestrul I 2022.

Situația soldurilor principalelor componente ale contului curent se prezintă astfel:

- comerț cu bunuri: -1255,0 mil. dolari (+28,6%);
- comerț cu servicii: 269,0 mil. dolari (+1,6 ori);
- venituri primare: 62,4 mil. dolari (-1,5 mil. dolari în trimestrul I 2022);
- venituri secundare: 378,3 mil. dolari (+1,6 ori).

Îmbunătățirea soldului contului curent a fost determinată de evoluția pozitivă a excedentelor comerțului exterior cu servicii, veniturilor primare și celor secundare.

Figura 4.1. Principalele componente ale contului curent, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

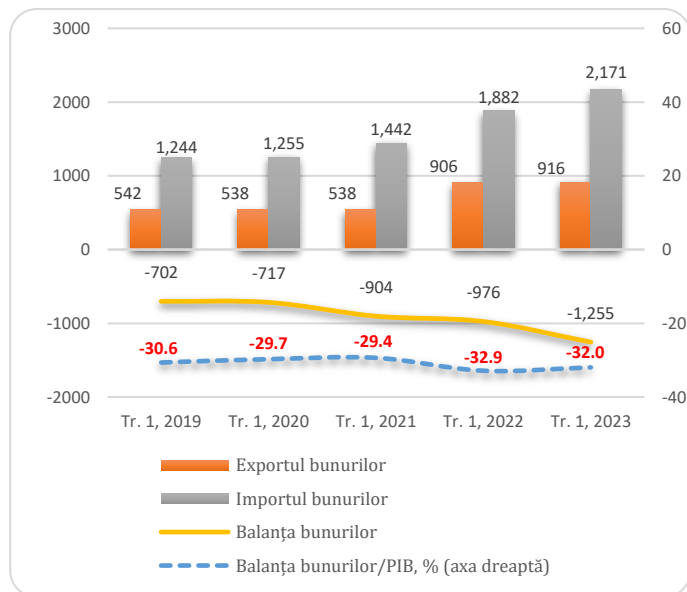
Exporturile de bunuri au constituit 915,8 mil. dolari (+1,1%) și au fost determinate în general de:

- ↑ cererea externă, în special, de grâu și meslin, vinuri de struguri și sucuri în țările partenere;
- ↓ anul agricol 2022 nefavorabil;
- ↓ diminuarea prețurilor internaționale la bunurile exportate (-5,6%);
- ↓ conflictul militar în Ucraina.

Importurile de bunuri au constituit 2170,8 mil. dolari (+15,4%), fiind determinate de:

- ↑ cererea internă pentru bunurile importate, în special, la gaz de sondă și produsele agroalimentare;
- ↑ majorarea cu 5,1% a prețurilor internaționale la bunurile importate.

Figura 4.2. Comerțul internațional cu bunuri, mil. dolari

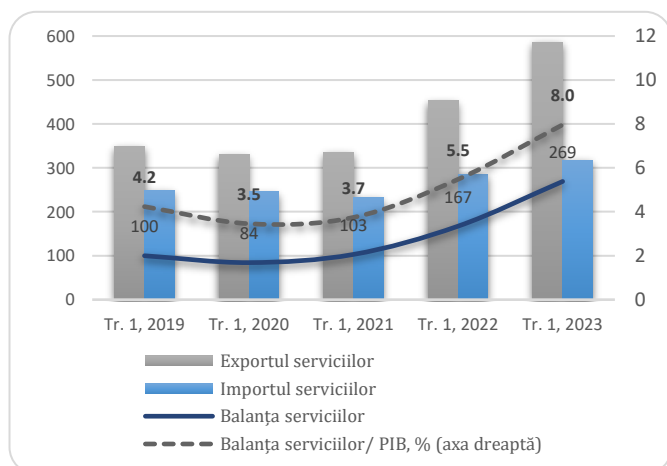

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Exportul serviciilor s-a majorat cu 29,5%, în general, datorită creșterii serviciilor de transport (+1,6 ori), serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+29,2%) și serviciilor de călătorii (+9,1%).

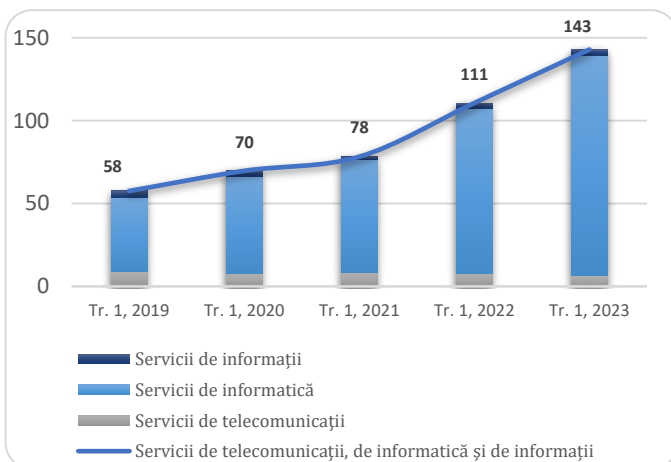
Importul serviciilor s-a majorat cu 11,1%. În cadrul acestora s-au majorat importurile serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+32,5%), de călătorii (+32%) și de transport (+0,9%).

Figura 4.3. Comerțul internațional cu servicii, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

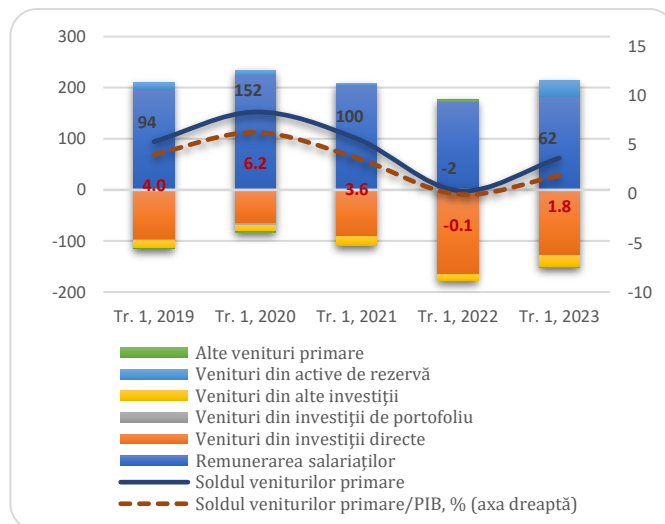
Figura 4.4. Exportul serviciilor de telecomunicații, informatică și informații, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** a constituit 62,4 mil. dolari compartiv cu deficitul 1,5 mil. dolari înregistrat în trimestrul I 2022, datorită creșterii cu circa 8,1% a intrărilor veniturilor aferente remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată angajatorilor nerezidenți și veniturilor din active de rezervă (+17,5 ori). Concomitent, s-au diminuat cu 22,7% ieșirile de venituri din investiții directe ale nerezidenților, în special, datorită scăderii cu 25,2% a profiturilor reinvestite.

Figura 4.5. Veniturile primare nete, mil. dolari

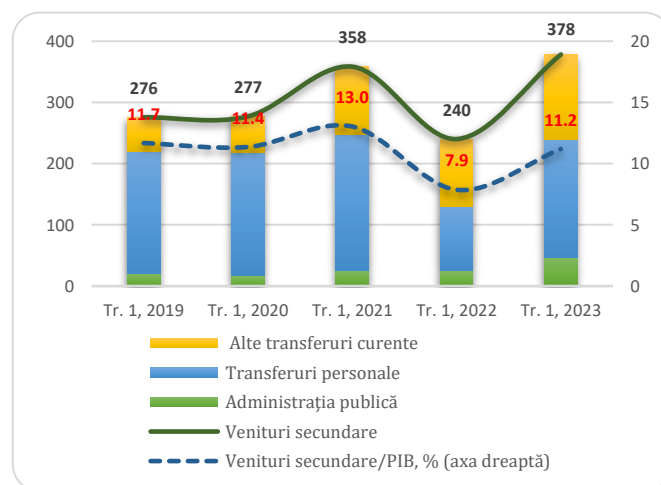
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 378,3 mil. dolari (+1,6 ori).

Această situație s-a datorat, în special, creșterii cu 13,1% a volumului transferurilor personale primite din străinătate în mărime de 266,4 mil. dolari, în timp ce ieșirile acestora s-au diminuat – de 1,7 ori.

De asemenea, s-a majorat de 1,6 ori volumul asistenței tehnice și granturilor primite în cadrul cooperării internaționale, acestea constituind 92,2 mil. dolari.

Figura 4.6. Veniturile secundare nete, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 16,7 mil. dolari, în timp ce în trimestrul I 2022 s-au înregistrat ieșiri nete de 7 mil. dolari.

Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 6,7 mil. dolari (+2,8%). Intrările nete înregistrate la sectorul privat au însumat 10 mil. dolari față de ieșirile în mărime de 13,5 mil. dolari înregistrate în trimestrul I 2022.

Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, **necesarul net de finanțare externă** a constituit -528,7 mil. dolari (15,7% în raport cu PIB).

Contul financiar

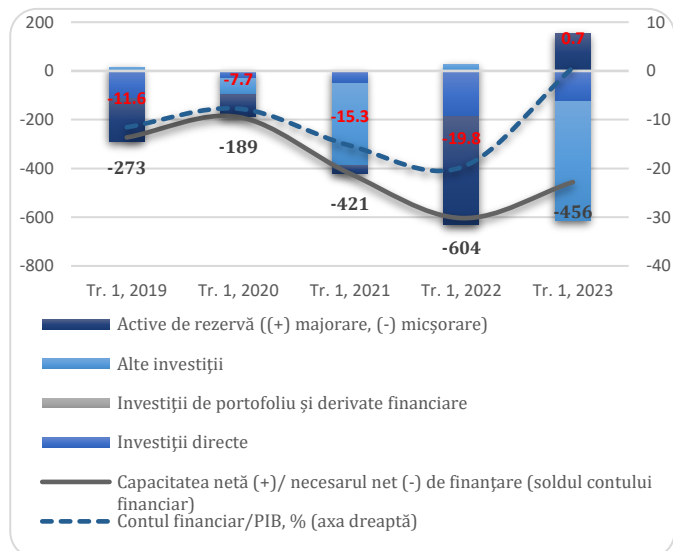
Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 456 mil. dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 405,8 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 50,2 mil. dolari.

Sursa principală de finanțare a deficitului contului curent o constituie intrările nete de capital sub formă de numerar și depozite, precum și împrumuturi. De asemenea, la finanțarea deficitului contului curent au contribuit și investițiile directe, în special, pe seama reinvestirii profiturilor de nerezidenți.

Principalele componente ale contului financiar:

- investiții străine directe: -125,4 mil. dolari (-32,9% comparativ cu trimestrul I 2022);
- investiții de portofoliu: 0,3 mil. dolari (-1,9 ori comparativ cu trimestrul I 2022);
- derivate financiare: -0,6 mil. dolari (+0,1 mil. dolari în trimestrul I 2022);
- alte investiții: -485,9 mil. dolari (+27,6 mil. dolari în trimestrul I 2022);
- active de rezervă: +155,6 mil. dolari (-445 mil. dolari în trimestrul I 2022).

Figura 4.7. Contul financiar, mil. dolari

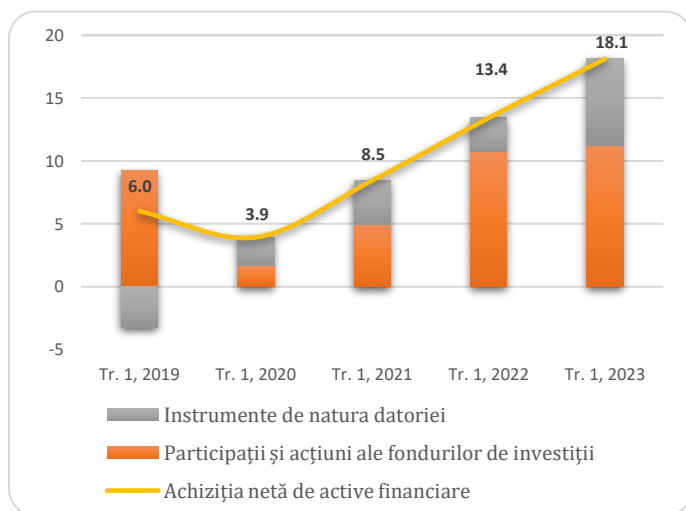

Notă: (+) ieșiri nete de capital, (-) intrări nete de capital
Sursă: Banca Națională a Moldovei

ISD au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 125,4 mil. dolari (cu 32,95% mai puțin față de trimestrul I 2022), ca urmare a creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 143,5 mil. dolari. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 18,1 mil. dolari.

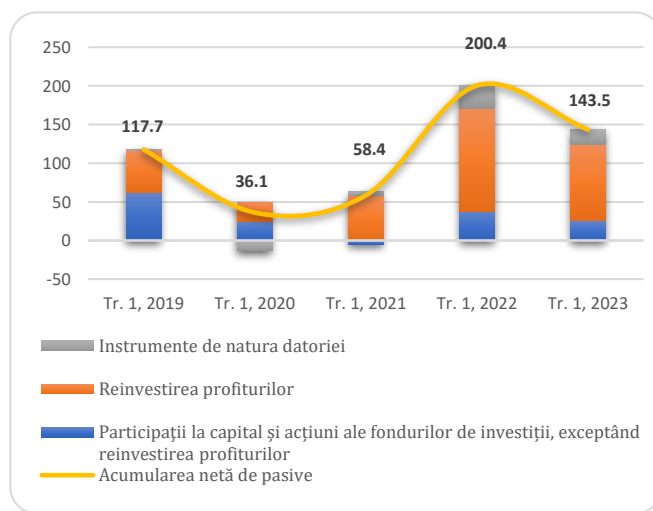
Intrările capitalului sub formă de ISD s-au diminuat cu 28,4% față de nivelul înregistrat în trimestrul I 2022, determinate de micșorarea intrărilor de participații nete la capital (-33%), profitului reinvestit (-25,2%) de către investitorii străini și instrumentelor de natura datoriei (-36,5%) față de investitorii străini direcți.

Figura 4.8. Achiziția netă de active financiare a ISD pe instrumente, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.9. Acumularea netă de pasive a ISD pe instrumente, mil. dolari

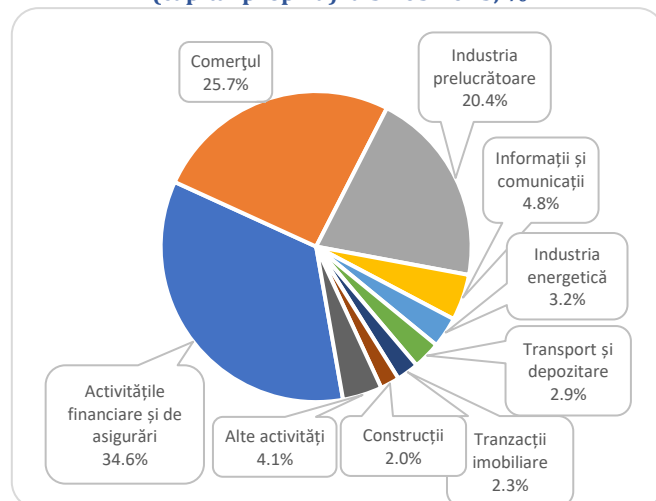
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de ISD la 31.03.2023 a fost evaluat la 5212,4 mil. dolari (în creștere cu 6,5% față de 31.03.2022), din care participațiile la capital dețin o pondere de 63%, iar împrumuturile de datorie – 37%.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră – 86,8%, din alte țări – 12,5%, din CSI - 0,7%. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie etc.

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (34,6% din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu), comerțul (25,7%) și industria prelucrătoare (20,4%).

Figura 4.10. Structura ISD pe activități economice (capital propriu) la 31.03.2023, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

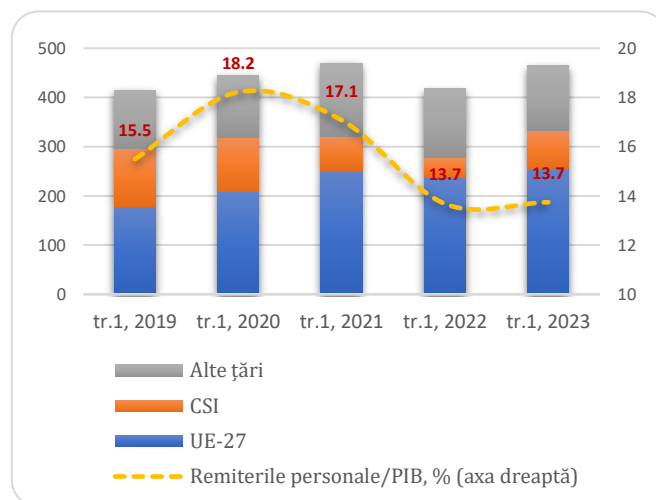
Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul trimestrului I 2023 cu 155,6 mil. dolari, contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

Remiterile personale³

Conform datelor statisticii Balanței de plăți, în trimestrul I 2023 volumul remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova a constituit 464,3 mil. dolari (13,7% în raport cu PIB), fiind în creștere cu 11,1% față de perioada similară a anului 2022.

Creșterea remiterilor personale a fost determinată de majorarea fluxurilor din țările CSI – de 2 ori și țările UE – cu 7%. Concomitent, remiterile primite din alte țări s-au majorat cu 6,1%.

Figura 4.11. Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova din străinătate (ianuarie-martie 2019-2023), mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

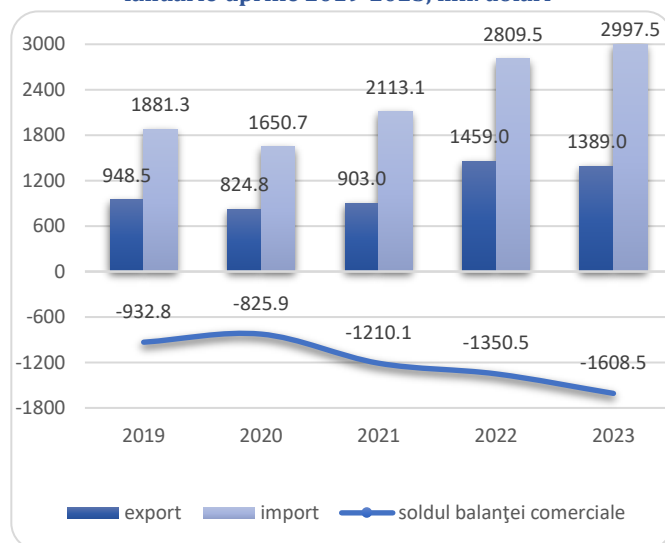
³ Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la Balanța de plăți și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

4.2. Comerțul internațional cu mărfuri

Seceta din vara anului 2022, războiul din Ucraina, prețurile internaționale înalte la resursele energetice și produsele alimentare, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare sunt factorii de bază care continuă să influențeze evoluția comerțului internațional cu mărfuri.

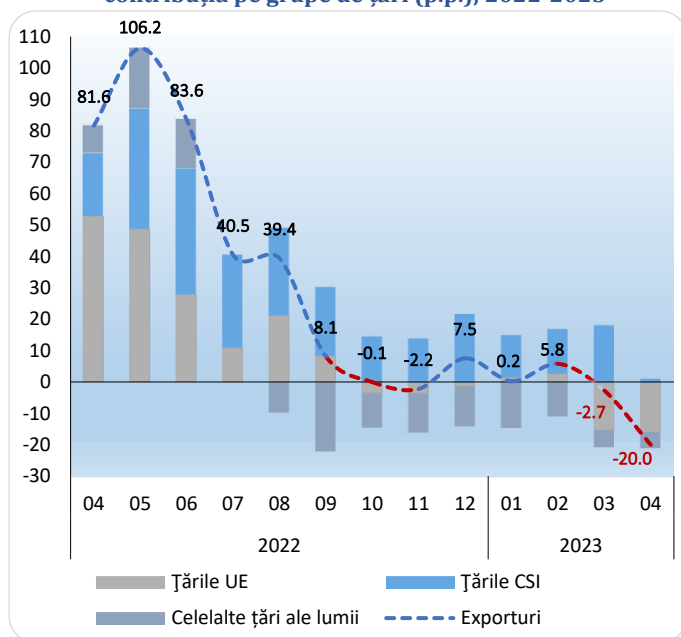
Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în ianuarie-aprilie 2023 a fost de 4386,5 mil. dolari SUA, înregistrând o creștere de 2,8% față de ianuarie-aprilie 2022. Exporturile (FOB) s-au diminuat cu 70,0 mil. dolari (-4,8%). Importurile (CIF) au crescut cu 188,0 mil. dolari (+6,7%). În rezultat, deficitul balanței comerciale (FOB/CIF) a crescut cu 19,1%, de la -1350,5 mil. dolari (ianuarie-aprilie 2022) la -1608,5 mil. dolari (ianuarie-aprilie 2023).

Figura 4.12. Evoluția comerțului internațional cu mărfuri în ianuarie-aprilie 2019-2023, mil. dolari

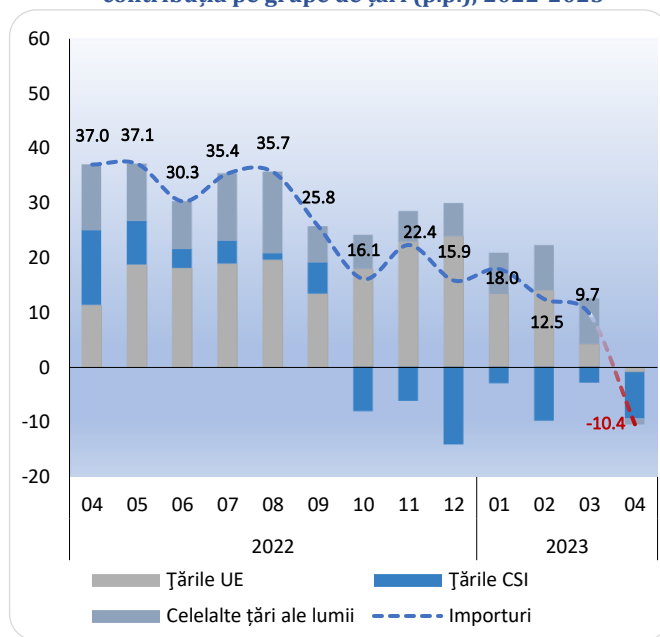
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.13. Evoluția lunară a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.14. Evoluția lunară a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.1. Exporturi (FOB)

În ianuarie-aprilie 2023 exporturile s-au diminuat cu 4,8%, determinate de scăderea cu 20% din luna aprilie. Factorii care au provocat creșterea semnificativă a exporturilor moldovenești în anul 2022 (producția agricolă înaltă obținută în anul 2021 și prețurile avantajoase la aceste produse, războiul din Ucraina care a determinat direcționarea unui flux important de mărfuri prin Moldova, în special produse petroliere, seceta din vara anului 2022 etc), tot ei acum generează scăderea accelerată a exporturilor.

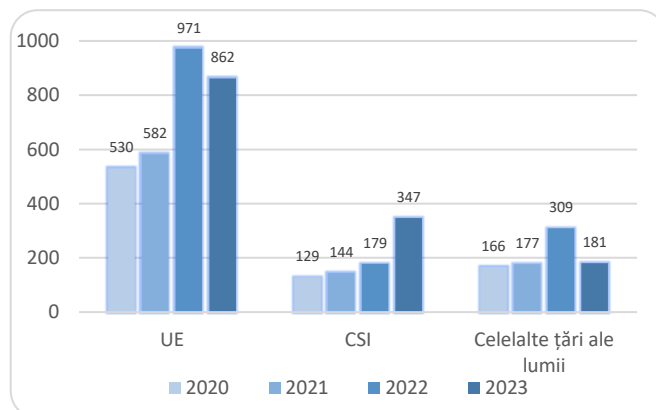
Exporturile de mărfuri spre țările UE și grupul celelalte țări ale lumii s-au diminuat

Spre **țările Uniunii Europene** exporturile au format 62% din total, fiind în diminuare cu 11,3%. Astfel contribuția negativă la evoluția exporturilor a fost de 7,5 p.p.

Exporturile către grupul **celelalte țări ale lumii** au scăzut semnificativ – cu 41,5%. Cu o pondere de 13% în total, acestea au contribuit negativ la evoluția exporturilor cu 8,8 p.p.

Exporturile spre **țările CSI** s-au majorat de circa 1,9 ori. Formând o pondere de 24,9% din total, au contribuit pozitiv la evoluția exporturilor cu 11,5 p.p.

Figura 4.15. Exporturile cu mărfuri pe grupe de țări în ianuarie-aprilie 2020-2023, mil. dolari

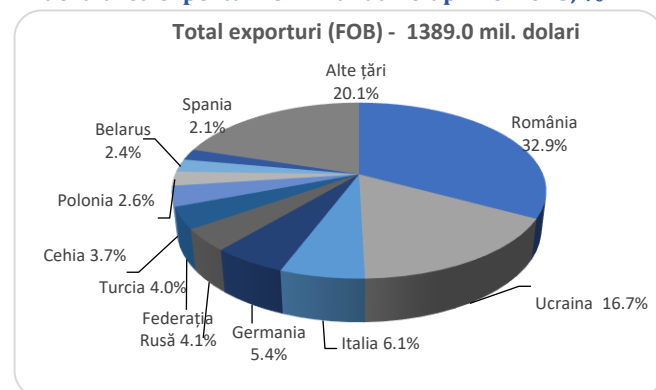
Sursă: Biroul Național de Statistică

Primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit circa 80% din exporturi

România, cu o pondere de 32,9% (457,4 mil. dolari) în total exporturi, rămâne în continuare unul din principalii parteneri comerciali ai RM. Exporturile spre această țară s-au diminuat cu 0,5%, contribuția negativă la evoluția exportului total fiind de -0,2 p.p. Ponderea cea mai înaltă (21,2%) a constituit exportul de *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale) și alte conductoare electrice izolate*, acestea înregistrând o scădere de 4,5% față de ianuarie-aprilie 2022 în expresie valorică. Exportul de *ulei de semințe de floarea-soarelui, de sofrânaș sau bumbac* au format 20,6% din valoarea totală a exporturilor spre România, iar cantitatea acestora în perioada vizată s-a majorat de circa 8,3 ori. Exportul de *porumb* a constituit 9,9%. În expresie naturală volumul exportat de porumb a fost inferior cu circa 35% celui exportat în perioada similară 2022. Cu o pondere de 6,0%, volumul fizic al exportului de *grâu și meslin* a fost în creștere de circa 9,6 ori.

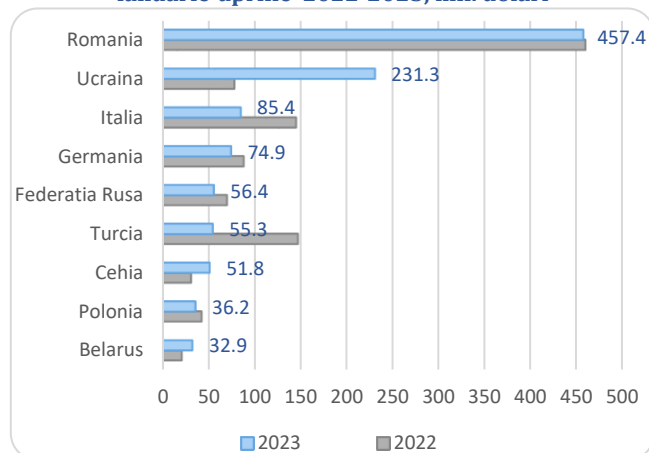
Spre **Ucraina**, al doilea importator major de producție moldovenească, au fost livrate 16,7% (231,3 mil. dolari) din total exporturi, volumul exportat majorându-se de circa 2,9 ori, gradul de influență pozitivă la evoluția exportului constituind 10,5 p.p. Circa 75% din exportul spre Ucraina revin *uleiurilor din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, cantitatea exportată în tone s-a

Figura 4.16. Ponderea principalelor țări - parteneri în derularea exporturilor în ianuarie-aprilie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.17. Exporturile în principalele țări - parteneri în ianuarie-aprilie 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

majorat de 5,1 ori. Plus la aceasta s-a exportat și 49,5 mil. litri de *uleiuri din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, de 2,2 ori mai mult comparativ cu ianuarie-aprilie 2022.

S-au majorat semnificativ exporturile spre **Cehia** (51,8 mil. dolari) - de circa 1,6 ori, **Belarus** (32,9 mil. dolari) - de 1,5 ori și **Spania** (28,7 mil. dolari) - de 2,2 ori, ponderea cumulativă în total exporturi constituind 8,2%.

Exporturile spre **Italia** (85,4 mil. dolari) s-au diminuat cu 41,3%, **Germania** - cu 15,4% (74,9 mil. dolari), **Federația Rusă** (56,4 mil. dolari) - cu 19,9%, **Turcia** (55,3 mil. dolari) - de circa 2,7 ori și au sustras împreună 12,3 p.p. din creșterea exporturilor.

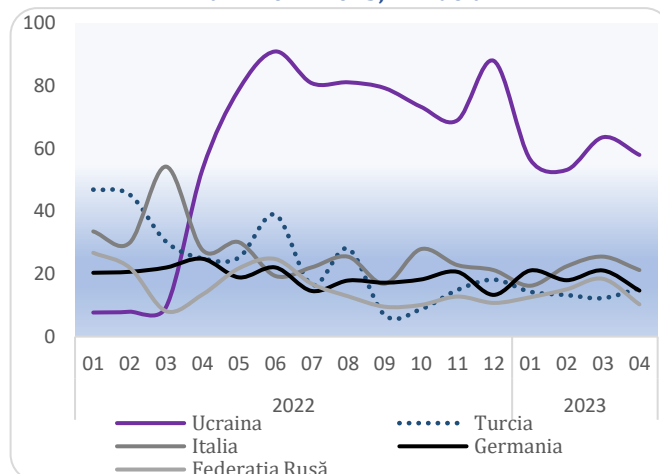
Exporturile pe secțiuni de mărfuri, conform Nomenclurii Combinate a Mărfurilor (NCM)

Analiza exporturilor denotă că circa 53% din secțiunile de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii exporturilor.

Secțiunile de mărfuri cu contribuția pozitivă la dinamica exporturilor:

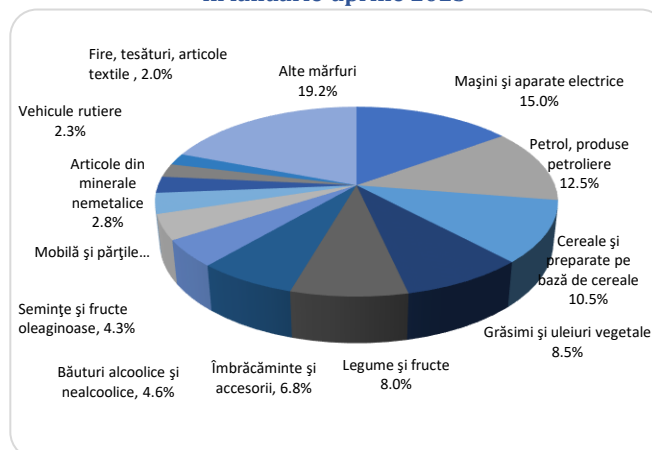
- creșterea exporturilor a fost asigurată de livrările de **produse minerale** care s-au majorat de 3,3 ori, gradul de influență pozitivă la evoluția exporturilor constituind 9,3 p.p., în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina;
- mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora** - în creștere cu 22% (din care *reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice* - de circa 1,8 ori (+0,9 p.p.), *mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora* - cu 16,8% (+2,1 p.p.);
- produse ale industriei alimentare; băuturi, lichide alcoolice și oțet; tutun și înlocuitori de tutun** - în creștere cu 9,7% (din care *băuturi, lichide alcoolice și oțet* - cu 16,5% (+0,7 p.p.), *preparate din legume, din fructe, nuci sau din alte părți de plante* - cu 13,8% (+0,3 p.p.);
- materiale plastice și articole din material plastic; cauciuc și articole din cauciuc** - în creștere cu 35% (inclusiv *materiale plastice și articole din material plastic* - cu 31,4% (+0,4 p.p.);

Figura 4.18. Exporturile lunare în principalele țări partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

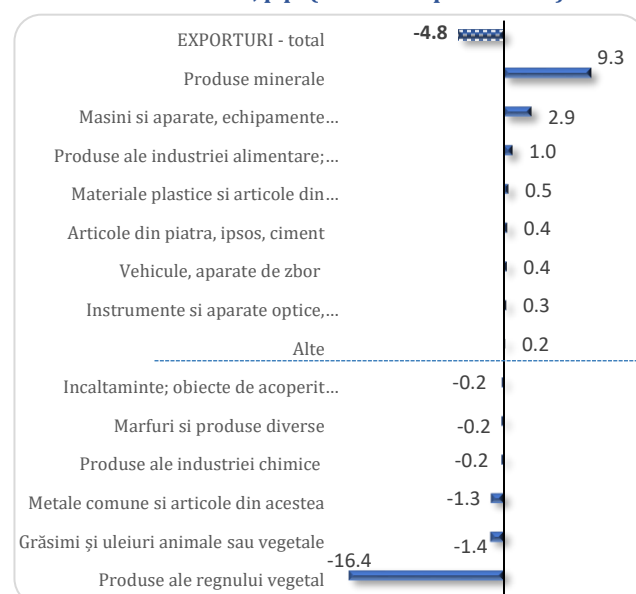
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.19. Structura exporturilor pe grupe de mărfuri în ianuarie-aprilie 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.20. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor (p.p.) pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-aprilie 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

- **articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă** – au crescut cu 14,8% (din care *sticlă și articole din sticlă* – cu 17,3% (+0,4 p.p.);

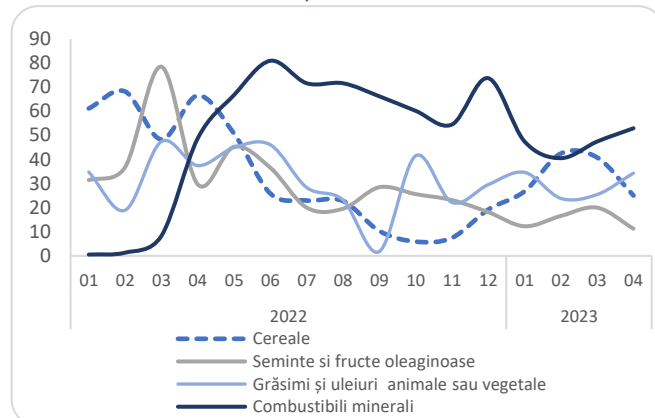
Secțiunile de mărfuri care au contribuit negativ la evoluția exporturilor:

- **produse ale regnului vegetal** - s-au diminuat cu 46,5% (inclusiv grupele: *semințe și fructe oleaginoase* în diminuare de circa 2,9 ori, gradul de influență la scăderea exporturilor constituind 8 p.p.), *cereale* – cu 44,7% (-7,5 p.p.), *fructe comestibile și nuci* – cu 20,5% (-1,3 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – au scăzut cu 14,7% (-1,4 p.p.);
- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 40,4% (din care *fontă, fier și oțel* – de circa 2,8 ori (-0,5 p.p.), *aluminiiu și articole din aluminiiu* – de 2,3 ori (-0,4 p.p.), *articole din fontă, fier și oțel* – cu 29,2% (-0,3 p.p.) etc.

Exporturile de mărfuri autohtone în primele 4 luni 2023 au format 67,9% (942,6 mil. dolari) din total exporturi, în scădere cu 18,2% față de perioada similară 2022, contribuția negativă la evoluția exporturilor constituind 14,4 p.p.

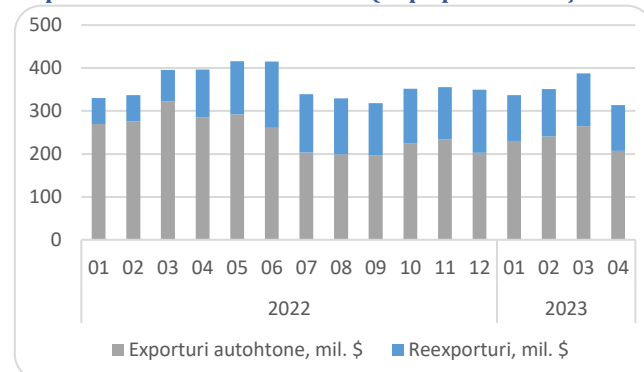
Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au constituit 32,1% din total exporturi, cu 45,7% mai mult comparativ cu ianuarie-aprilie 2022, influențând pozitiv evoluția exporturilor cu 9,6 p.p.

Figura 4.21. Exporturile lunare de mărfuri în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.22. Evoluția lunară a exporturilor autohtone și a reexporturilor de mărfuri străine (după prelucrare și clasice)

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.2. Importuri (CIF)

Cererea internă pentru materia primă necesară pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și a consumului populației, precum și prețurile internaționale înalte la resurse energetice și alte bunuri, războiul din Ucraina, care a direcționat o parte impunătoare de mărfuri prin Moldova (în special produse petroliere) au contribuit la majorarea valorii importurilor.

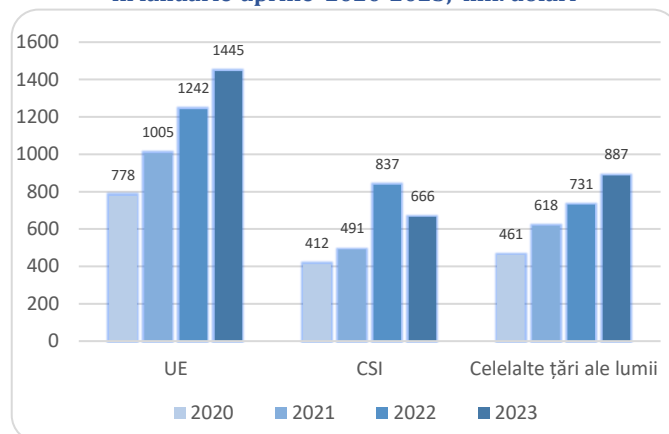
Au crescut importurile din țările UE și din grupul Celelalte țări ale lumii.

Importurile din **țările UE** s-au majorat cu 16,3%. Cu o pondere de 48,2% din total, au contribuit pozitiv la dinamica importurilor cu 7,2 p.p.

Grupul **Celelalte țări ale lumii**, deținând o pondere de 29,6%, au înregistrat o creștere de 21,4%, contribuția pozitivă la evoluția importurilor fiind de 5,5 p.p.

Importurile din țările CSI s-au diminuat cu 20,4%. Cu o pondere de 22,2% din total, importurile din CSI au contribuit negativ la evoluția importurilor cu 6,1 p.p.

Figura 4.23. Importurile cu mărfuri pe grupe de țări în ianuarie-aprilie 2020-2023, mil. dolari

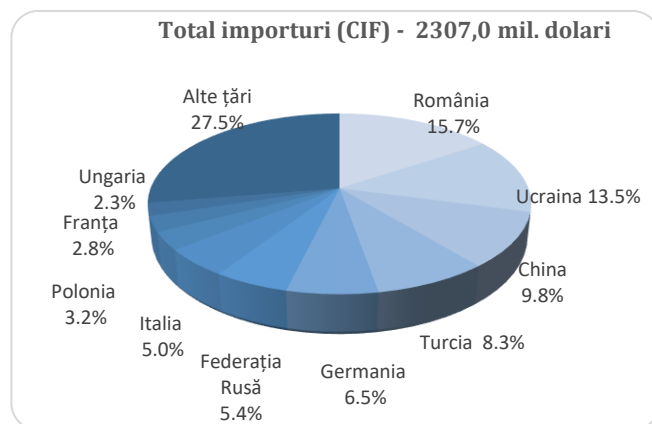
Sursă: Biroul Național de Statistică

Din primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au fost importate circa 73% din mărfuri, acestea înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu ianuarie-aprilie 2022.

România, cu o pondere de 15,7% (469,4 mil. dolari) din total importuri, este unul din principalii parteneri în derularea importurilor, volumul cărora s-a majorat cu 21,9% comparativ cu ianuarie-aprilie 2022 și a contribuit pozitiv la evoluția importurilor cu 3 p.p. Circa 59% din valoarea importurilor din această țară constituie importul de *uleiuri de petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, valoarea cărora s-a majorat cu circa 42%. *Gazul de sondă și alte hidrocarburi gazoase* a format 2,8% din importurile totale din România, iar cantitatea acesteia a constituit 14,5 mil. m³ (în primele 4 luni 2022 nu au fost importuri de gaz de sondă).

Ucraina s-a poziționat pe locul doi în derularea importurilor. Importul din această țară s-a majorat de 1,8 ori și a constituit 404,6 mil. dolari. Cu o pondere de 13,5% în total a influențat pozitiv evoluția importurilor cu circa 6,3 p.p. Ponderea principală (40,4% din total) au format importurile de *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase*, aceste importuri nefiind prezente în ianuarie-aprilie 2022. S-a

Figura 4.24. Ponderea principalelor țări partenere în derularea importurilor în ianuarie-aprilie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

importat 31,6 mii tone de *boabe de soia* (+32,6 ori), 21,7 mii tone *porumb* (+17,6 ori) etc.

A treia poziție în derularea importurilor revine **Chinei**, importurile din această țară s-au majorat cu 17,4% (294,4 mil. dolari) și au deținut o pondere de 9,8% din total importuri. Principalele produse importate au fost *aparate telefonice* (circa 10% din total), *dispozitive cu semiconductori* (6%), *mașini automate de prelucrare a datelor* (5%) etc.

Comparativ cu ianuarie-aprilie 2022 au înregistrat creștere importurile din **Turcia** (247,8 mil. dolari) cu 29,7%, **Germania** (196,0 mil. dolari) – cu 3,2%, **Polonia** (96,5 mil. dolari) – cu 3,0%, **Franta** (82,6 mil. dolari) – cu 7,9% și **Ungaria** (68,5 mil. dolari) – cu 5,3 %.

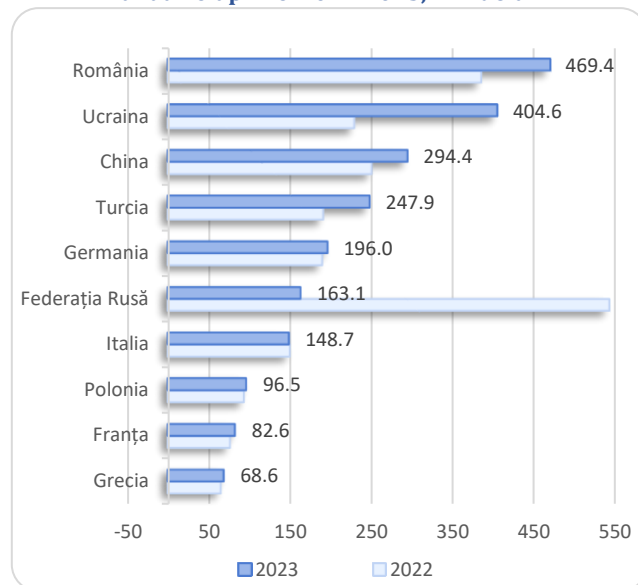
Totodată, volumul importurilor din **Federația Rusă** (163,1 mil. dolari) s-a micșorat de 3,3 ori comparativ cu ianuarie-aprilie 2022. Cu o pondere de 5,4% din total importuri a contribuit negativ la evoluția importurilor cu 13,5 p.p. De asemenea au scăzut importurile din **Italia** – cu 0,8%.

Importurile pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM

Cererea internă, prețurile mondiale înalte la resursele energetice, în special la gazul natural, accentuată de războiul din țara vecină, sunt factorii de bază care au condus la majorarea valorii importurilor. Astfel, circa 78% din secțiunile de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii importurilor față de ianuarie-aprilie 2022 și, respectiv, au influențat pozitiv evoluția importurilor.

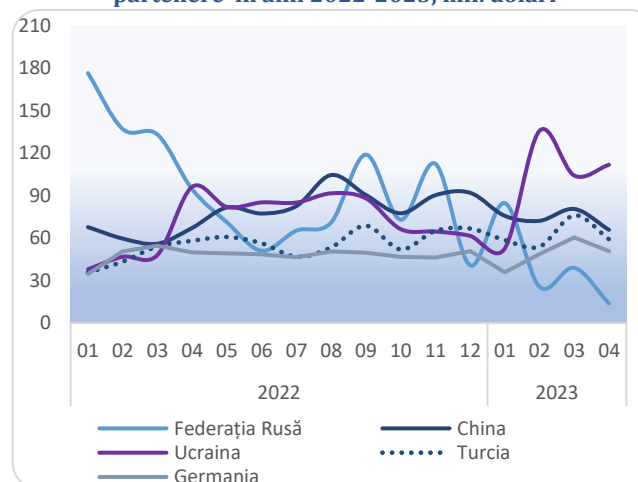
- importul de **produse minerale** au acoperit circa 72% din creșterea importurilor, acestea majorându-se cu 19,1% (inclusiv *combustibili minerali, uleiuri minerale si produse rezultate din distilarea acestora* – cu 18,8%, gradul de influență la creșterea importurilor constituind 4,7 p.p.);
- **mașini și aparate, echipamente electrice, aparate de înregistrat sau reproduș sunetul, imagini și sunet de televiziune** – au crescut cu 1,1% (inclusiv *mașini, aparate și echipamente electrice si părți ale acestora* - cu 21,5% (+1,7 p.p.);

Figura 4.25. Importurile din principalele țări - partenere în ianuarie-aprilie 2022-2023, mil. dolari

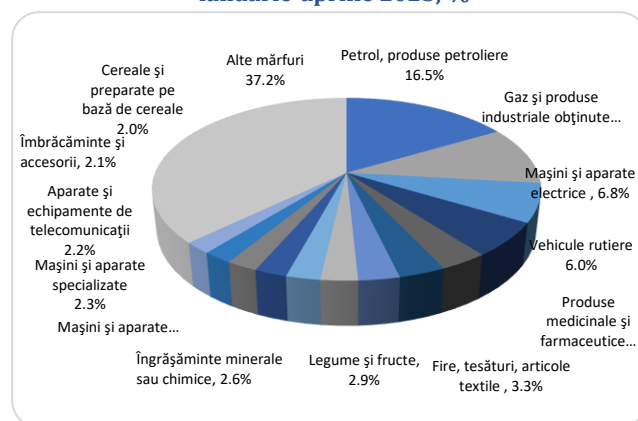
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.26. Importurile lunare din principalele țări partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.27. Structura importurilor pe grupe de mărfuri în ianuarie-aprilie 2023, %

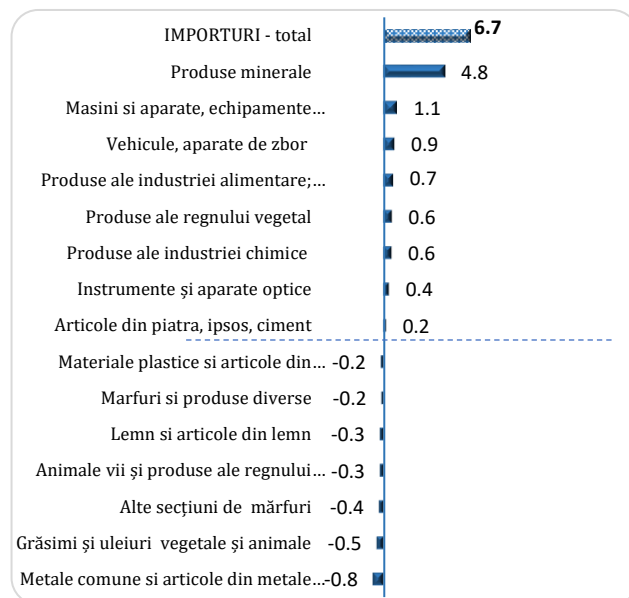
Sursă: Biroul Național de Statistică

- **Vehicule, aparate de zbor** – în creștere cu 13,2% (din care *vehicule terestre* – cu 13,4% (+0,9 p.p.)
- **produse ale industriei alimentare; băuturi, tutun** - s-au majorat cu 14,9% (din care: *băuturi, lichide alcoolice și oțet* – cu 22,1% (+0,2 p.p.), *preparate alimentare diverse* – cu 11,5% (+0,1 p.p.), *preparate pe bază de cereale, de făină, de amidon* – cu 10,2% (+0,1 p.p.).
- **produse ale regnului vegetal** – s-au majorat cu 10,1% (din care *legume, plante, rădăcini și tuberculi alimentare* – cu 39% (+0,4 p.p.), *semințe și fructe oleaginoase* – cu 8,7% (+0,2 p.p.);
- **produse ale industriei chimice** – în creștere cu 5,2% (din care: *îngrășăminte* – cu 13% (+0,3 p.p.), *uleiuri esențiale și rezinoide* – cu 22,6% (+0,2 p.p.) etc.

Secțiunile de mărfuri care au contribuit negativ la evoluția importurilor:

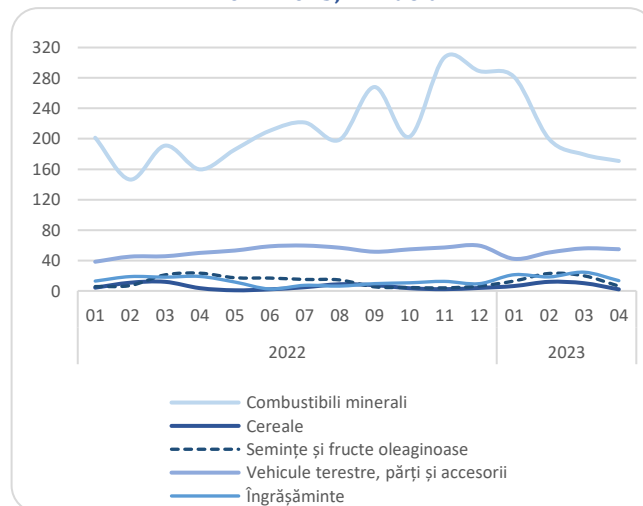
- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 17,7% (inclusiv *fontă, fier și oțel* – 31,9% (-0,8 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – au scăzut de circa 2 ori (-0,5 p.p.);
- **animale vii și produse ale regnului vegetal** – au scăzut cu 8% (din acestea: *carne și organe comestibile* – în scădere cu circa 36% (-0,4 p.p.) etc.

Figura 4.28. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-aprilie 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.29. Importurile lunare de mărfuri în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Circa 95% din creșterea importurilor de mărfuri a fost asigurată de importul a 2 produse: *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* (circa 70% din creștere), *mașini, aparate și echipamente electrice* (circa 25%).

Persoanele fizice au importat în primele 4 luni 2023 mărfuri în valoare de 95,2 mil. dolari, cu 30,9% mai mult, în raport cu perioada similară 2022. Creșterea a fost determinată, în principal, de majorarea valorii autoturismelor importate (+37,7%), cărora le-au revenit 88,4% din importurile realizate de persoanele fizice.

4.2.3. Indicii comerțului internațional cu mărfuri în trimestrul I 2023

Exporturi:

volumul fizic⁴ s-a majorat cu 7,2% față de trimestrul I 2022, din care: în țările CSI – de 2,8 ori și în țările Uniunii Europene - cu 0,3%. În celelalte țări ale lumii volumul fizic s-a micșorat cu 44,7%.

valoarea unitară⁵ (prețurile) a scăzut cu 5,6%, inclusiv în țările UE – cu 6,3%, în țările CSI – cu 6,7%. În celelalte țări ale lumii valoarea unitară a crescut cu 1,8%.

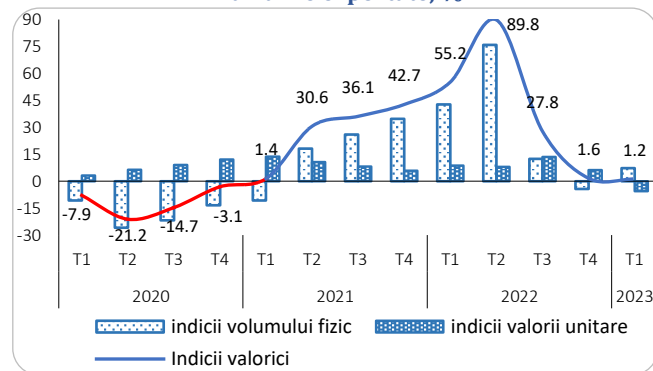
Importuri:

volumul fizic a crescut cu 7,7%, inclusiv din țările UE – cu 17,3%, din celelalte țări ale lumii – cu 38,3%. Din țările CSI indicele volumul fizic a scăzut cu 30,4%.

valoarea unitară (prețurile) s-a majorat cu 5,1%, inclusiv din țările CSI - cu 19,8%, din țările UE – cu 5,0%. Din celelalte țări ale lumii – valoarea unitară a mărfurilor importate s-a diminuat cu 4,3%.

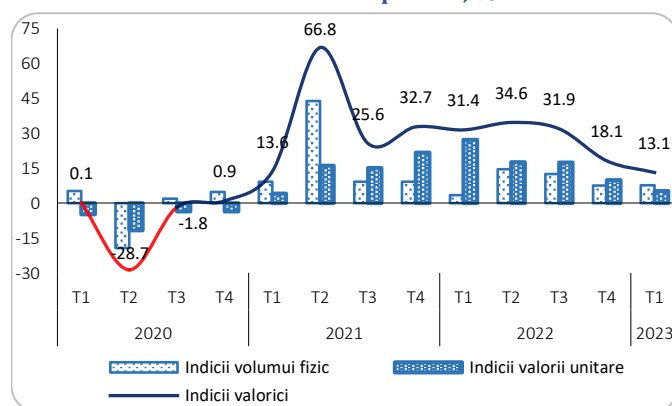
Indicele raportului de schimb (în engl. „Terms of trade”)⁶ a constituit **89,9%**, eficiența comerțului exterior s-a majorat comparativ cu trimestrul I 2022 (85,5%), dar s-a diminuat față de trimestrul IV 2022 (96,5%).

Figura 4.25. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile exportate, %

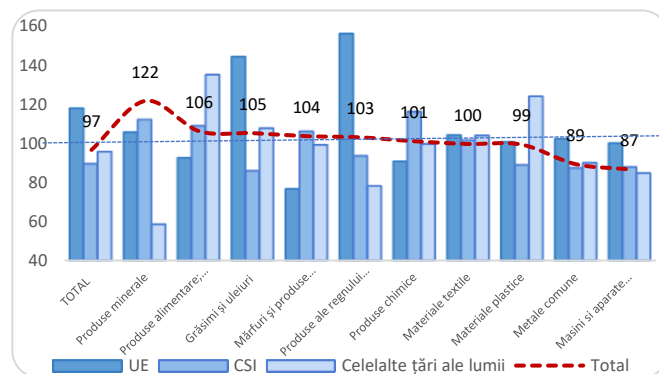
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.26. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile importate, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.27. Indicele raportului de schimb pe secțiuni de mărfuri în trimestrul I 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

⁴ Indicii volumului fizic reflectă evoluția (creștere/descrescere) **cantității** de mărfuri exportate și importate. În Republica Moldova se calculează după formula Laspeyres.

⁵ Indicii valorii unitare indică evoluția (creștere/descrescere) **prețurilor** la mărfurile exportate și importate. Acest indice se calculează având la bază valorile unitare (medii) exprimate în dolari SUA, conform formulei Paasche. Baza de calcul utilizată pentru calcularea indicilor valorii unitare la mărfurile exportate și importate este anul precedent. Calcularea indicilor valorii unitare se efectuează în baza datelor obținute din declarațiile vamale separat pentru fiecare marfă, grup de mărfuri și pe total exporturi (importuri), în conformitate cu Nomenclatorul Mărfurilor. În mărfurile alese pentru calcul (mărfuri reprezentative) se includ toate mărfurile omogene, cu informații disponibile asupra cantității și costului, și prezente atât în perioada de raport, cât și în perioada de bază.

⁶ Indicele raportului de schimb reprezintă raportul dintre indicele prețului de export și prețului de import: dacă indicele este sub 100%, reprezentând deteriorarea indicelui, rezultă că prețurile de export sunt mai mici decât prețurile de import.

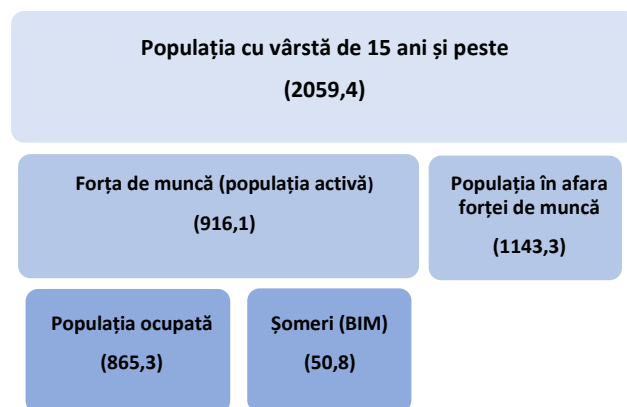
5. Sectorul social

5.1. Piața muncii

În trimestrul I 2023 populația cu vârstă de 15 ani și peste a constituit 2,1 mil., reprezentată de două categorii principale: forța de muncă (44,5%) și populația în afara forței de muncă (55,5%).

Forța de muncă (populația activă), care include populația ocupată și șomerii, a constituit **916,1 mii** persoane, fiind în creștere cu 7,3% față de trimestrul I 2022 (854,2 mii).

Figura 5.1. Repartizarea populației de 15 ani și peste în trimestrul I 2023), mii persoane

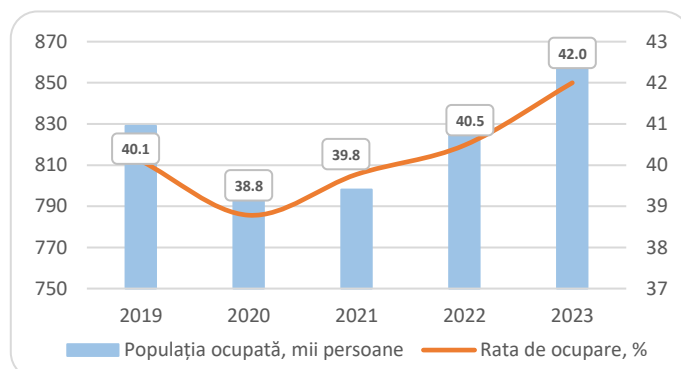
Sursă: Biroul Național de Statistică

Populația ocupată

Numărul populației ocupate în trimestrul I 2023 a constituit 865,3 mii persoane și s-a majorat cu 36,9 mii persoane (+4,5%) comparativ cu trimestrul I 2022.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vârstă) a fost de 42%, majorându-se cu 3,1 p.p. față de trimestrul I 2022.

Figura 5.2. Populația ocupată și rata de ocupare în trimestrul I 2019-2023

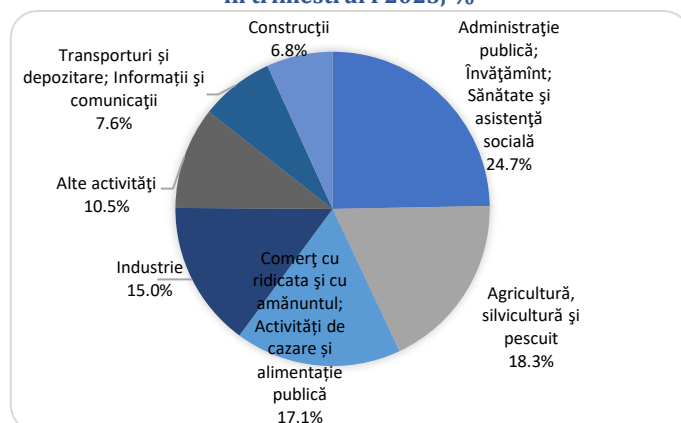
Sursă: Biroul Național de Statistică

În trimestrul I 2023 cea mai mare pondere a populației ocupate se atestă în sectoarele: administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială (26,5%); agricultură, silvicultură și pescuit (19,6%); comerț cu ridicata și amănuntul; activități de cazare și alimentație publică (18,3%); industrie (16,1%) etc.

Se atestă creșterea numărului populației ocupate în principalele sectoare precum:

- administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială – cu 16,6 mii persoane (+8,4%);
- alte activități – cu 12,4 mii persoane (+15,9%);
- comerț cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică – cu 7,1 mii persoane (+5,0%);

Figura 5.3. Structura populației ocupate în trimestrul I 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- agricultură, silvicultură și pescuit – cu 3 mii (+2,0%);
- construcții – cu 1,4 mii persoane (+2,4%);
- transport și depozitare, informații și comunicații – cu 1,0 mii persoane (+1,6%).

Totodată, numărul populației ocupate în industrie s-a diminuat cu 4,7 mii persoane (-3,5%).

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul I 2023 a fost de 50,8 mii și s-a majorat de circa 2 ori față de trimestrul I 2022 (25,7 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul I 2023 a constituit 5,5%, fiind mai înaltă cu 2,5 p.p. față de trimestrul I 2022 (3,0%).

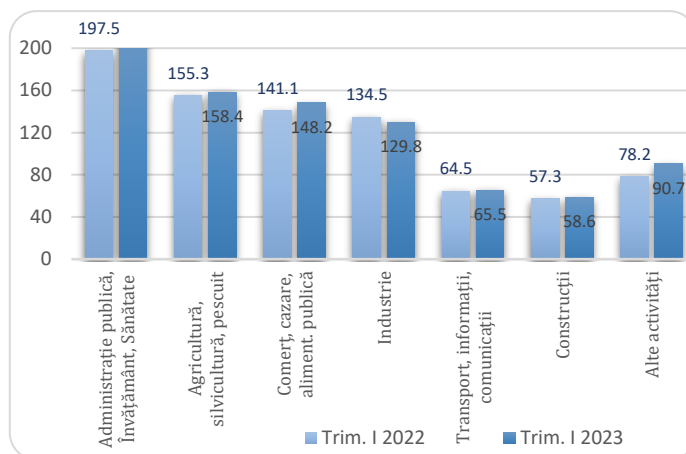
Potrivit datelor operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, în perioada ianuarie-mai 2023 la oficiile forței de muncă s-au înregistrat circa 12,4 mii șomeri, fiind cu 9,2% mai mult comparativ cu ianuarie-mai 2022. Cumulativ în 5 luni 2023 doar 29,5% din aceștia au fost plasați în câmpul muncii.

Populația în afara forței de muncă în trimestrul I 2023 a constituit 1143,3 mii persoane și a scăzut cu 10,4% comparativ cu trimestrul I 2022:

- 55,5% din total populație cu vârsta 15 ani și peste;
- depășește forța de muncă cu 24,8%.

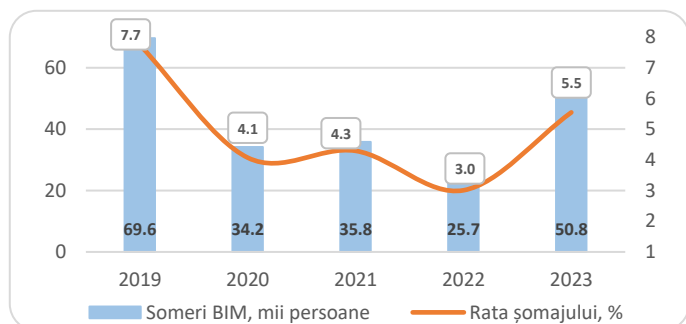
În cadrul populației inactive distingem câteva categorii de bază. Cea mai mare pondere (49,1%) revine categoriei de pensionari. Aceștia sunt urmați de grupa elevilor și studenților (13,9%) și grupa persoanelor care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (12,2%). În rândul altor persoane inactive se mai regăsesc persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Republica Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (6,5%), precum și persoanele (declarat de gospodării) ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de un an (7,8%).

Figura 5.4. Populația ocupată pe activități economice în trimestrul I 2022-2023, mii persoane

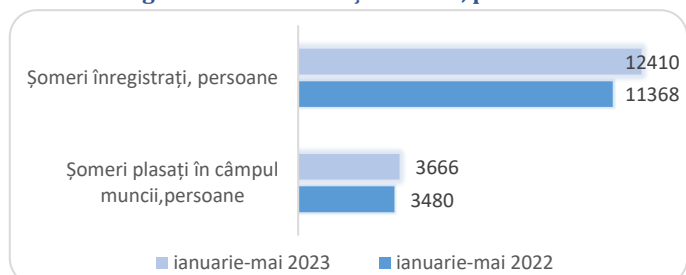
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.5. Șomeri BIM și rata șomajului în trimestrul I 2019-2023

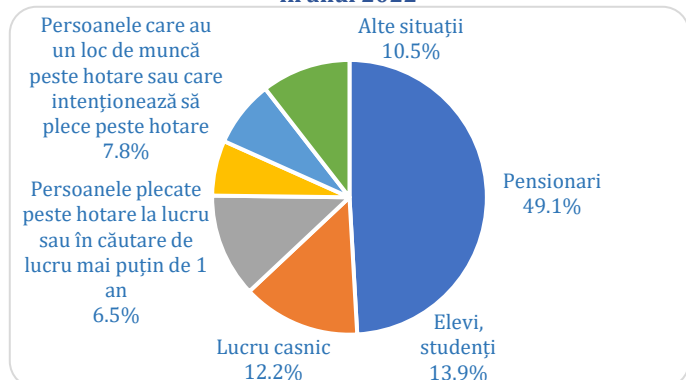
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.6. Numărul șomerilor, persoane

Sursă: ANOFM

Figura 5.7. Structura populației în afara forței de muncă în anul 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

5.2. Remunerarea muncii

Câștigul salarial mediu lunar nominal brut⁷ al unui salariat din economia națională în trimestrul I 2023 a constituit 11486,2 lei și s-a majorat cu 20,1% în termeni nominali față de anul 2021. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 3,9%, determinat de rata înaltă a inflației (25%). Exprimat în valută străină câștigul salarial a constituit circa 568 Euro sau 609 dolari SUA.

Sectorul bugetar – 9783,2 lei, în creștere cu 19,4% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 4,4%.

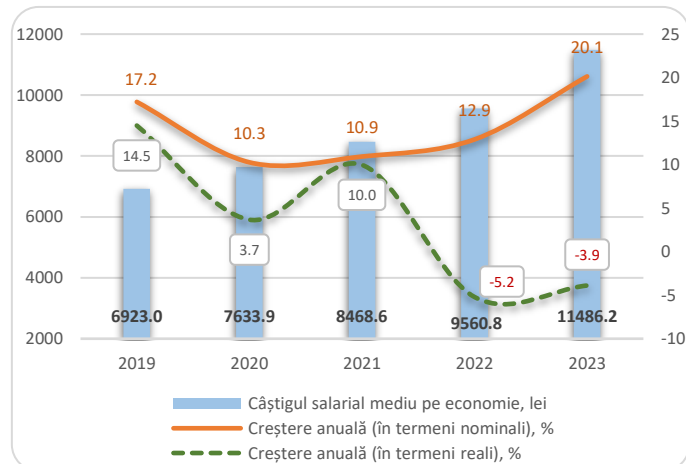
Sectorul real – 12086,7 lei, s-a majorat cu 20,2% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 3,8%.

În trimestrul I 2023 în toate activitățile economice s-au înregistrat majorări ale câștigului salarial mediu lunar (în termeni nominali) comparativ cu trimestrul I 2022.

Salarii mai mari decât media pe economie au fost achitate în activități precum: informații și comunicații (de circa 2,6 ori decât media pe economie), activități financiare și de asigurări (de 1,9 ori), alte activități de servicii (+24,8%), activități profesionale, științifice și tehnice (+17,3%), administrație publică (+10,2%), sănătate și asistență socială (+5,5%).

Câștigurile salariale sub pragul mediei naționale: agricultură (61,3% față de media economie), activități de cazare și alimentație publică (62,8%), artă (74,7%), învățământ (83,4%), construcții (85,2%), comerț cu ridicata și amănuntul (90,3%) etc.

Figura 5.8. Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe economie în trimestrul I 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.9. Câștigul salarial mediu lunar pe activități economice în trimestrul I 2022-2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

⁷ Câștigul salarial mediu lunar nominal brut: unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare

5.3. Veniturile și cheltuielile populației

Veniturile disponibile medii lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4252,7 lei, în creștere cu 21,2% (în termeni nominali) față de anul 2021. În termeni reali veniturile populației au înregistrat o diminuare cu 5,9%.

Veniturile disponibile ale populației în proporție de 93,5% sunt constituite din surse bănești, iar 6,5% reprezintă veniturile în natură. În valori absolute, veniturile bănești au însumat 3976,5 lei lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 276,1 lei.

Veniturile lunare ale populației din *mediul urban* pentru o persoană au constituit 5355,3 lei, sau de 1,5 ori mai mari comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Principalele surse de venit pentru populația din mediul urban au fost activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 61,1%, și prestațiile sociale – 16,8%.

În *mediul rural* veniturile lunare ale populației a constituit 3528,4 lei. Ca și în cazul gospodăriilor din mediu urban cea mai importantă sursă de venit este activitatea salarială – 40,3% din total venituri, prestațiile sociale – 23,8%, transferurile din afara țării – 13,7%, activitatea individuală agricolă- 15,1%.

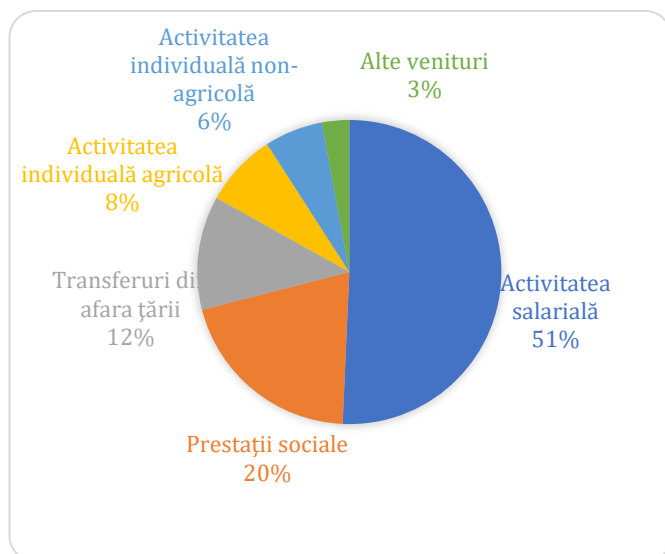
Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 3711,9 lei, cu 22,1% mai mult comparativ cu nivelul anului 2021 (în termeni nominali). În termeni reali populația a cheltuit în medie cu 5,1% mai puțin.

Cheltuielile bănești predomină în structura cheltuielilor totale de consum ale populației, reprezentând 92,6% (3437,8 lei), cheltuielilor de consum în natură revenindu-le doar 7,4% (274,1 lei).

În *mediul urban* cheltuielile de consum ale populației au fost în mărime de 4789,7 lei sau de circa 1,6 ori mai mari față de cheltuielile populației din mediul rural. Pentru consumul de produse alimentare și băuturi nealcoolice, populația din mediu urban cheltuie - 36% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței 20,2%, transport – 9,1%, îmbrăcăminte, încălțăminte – 8,4%, servicii de sănătate – 6,4%.

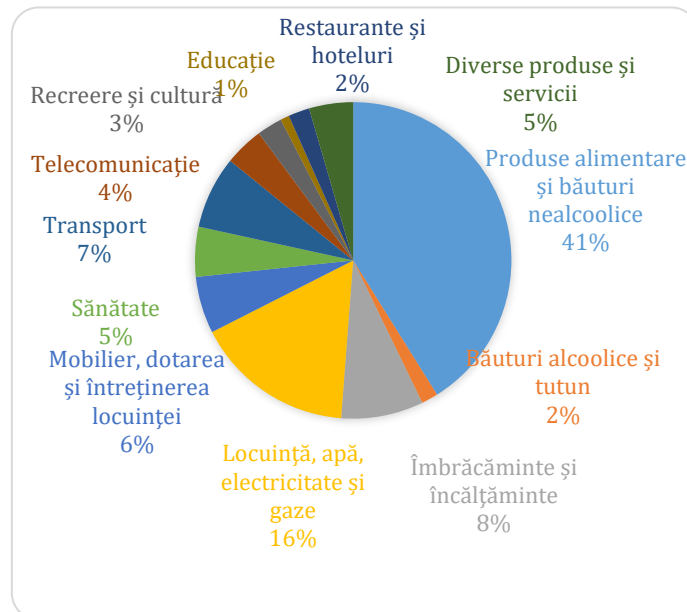
În *mediul rural* cheltuielile de consum ale populației au constituit 3004 lei. De asemenea ca și în cazul populației din mediu urban, o parte semnificativă din cheltuieli este distribuită pentru produse alimentare și

Figura 5.10. Structura veniturilor disponibile în anul 2022,%

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.11. Structura cheltuielilor de consum în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

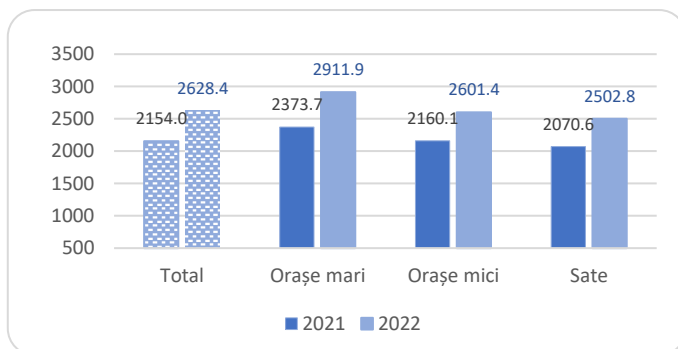
băuturi nealcoolice - 46,4% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței - 24,1%, îmbrăcăminte, încălțăminte - 8,4%, transport - 5,6%, servicii de sănătate - 3,6%.

5.4. Minimul de existență

În anul 2022 pentru satisfacerea necesităților primare, menținerii sănătății și susținerii viabilității **minimul de existență**⁸ în medie pe lună pentru o persoană a constituit 2628,4 lei și s-a majorat cu 22% față de anul 2021. În funcție de mediul de reședință, cea mai mare valoare a fost estimată pentru populația din orașele mari - 2911,9 lei, fiind mai mare cu 12% comparativ cu orașele mici (2601,4 lei) și cu 16,3% față de sate (2502,8 lei).

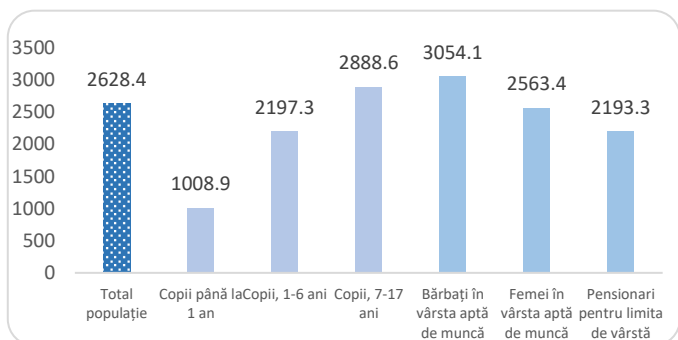
Pe principalele grupe sociodemografice, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă - 2818,3 lei și, în special, bărbaților - 3054,1 lei, comparativ cu 2563,4 în cazul femeilor. Minimul de existență pentru copii constituie în medie 2558,3 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vârsta copilului: de la 1008,9 lei pentru un copil în vârstă de până la 1 an până la 2888,6 lei pentru un copil în vârstă de 7-17 ani.

Figura 5.12. Minimul de existență după medii de reședință în anii 2021-2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.13. Minimul de existență pe categorii de populație în anul 2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Direcția analiză și prognozare macroeconomică, 11.07.2023

⁸ *Minimul de existență* reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerii viabilității omului